

Strategisk plan och budget 2024-2027

VARA KOMMUN

Innehållsförteckning

Strategisk plan och budget 2024-2027

Inledning.....	3
Översikt över verksamhetens utveckling.....	3
Beräkningsförutsättningar	4
Viktiga förhållanden för resultat & ekonomisk ställning	7
Styrning & uppföljning av den kommunala verksamheten	11
God ekonomisk hushållning & ekonomisk ställning.....	13
Balanskravsresultat	24
Driftbudget	25
Investeringsbudget.....	26
Resultatbudget.....	28
Balansbudget	29

Nämndernas drift- och investeringsbudgetar

Kommunstyrelsen	31
Bildningsnämnden	37
Socialnämnden	40
Miljö- och byggnadsnämnden	43
Tekniska nämnden.....	46
Valnämnden	48
Överförmyndarnämnden	49
Revision	50

Inledning

Strategisk plan och budget innehåller både mål för verksamheten samt finansiella mål som är viktiga för en god ekonomisk hushållning i Vara kommun. Strategisk plan och budget är därmed kommunens främsta styrdokument. Styrdokumentet anger skattesats, hur skattemedlen ska användas och fördelas mellan nämnderna och därigenom vilka prioriteringar kommunen väljer att göra framöver.

Strategisk plan och budget är även det yttersta styrdokumentet för kommunfullmäktige för

att ge nämnder och styrelser en övergripande politisk inriktning. Här beskrivs kommunens principer om mål- och resultatstyrning där fördelade resurser, utifrån beslutade mål, ska leda till resultat vilka ligger till grund för uppföljning, analys samt planering inför kommande år.

Styrdokumentet fastslår resursfördelning mellan nämnderna och anger inriktningen för verksamheten.

Översikt över verksamhetens utveckling

Följande sammanställning utgör kommunens faktiska utfall (2018-2022) och budgeterade värden (2023-2027).

	2018	2019	2020	2021	2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Årets resultat, mkr										
<i>-fullfonderingsmodell</i>	20	26	77	100	87	4,6	-4,6	45,4	66,7	67,8
<i>-blandmodell</i>	7	16	68	91	76	8,8	0	34,7	49,5	55,4
Investeringar, mkr	172	160	116	179	217	231	207	122	95	71
Soliditet, %	26	24	27	31	30	30	29	30	32	35
Självfinansieringsgrad, %	32	35	118	77	63	34	34	100	154	207
Långfristig skuld, mkr	316	543	513	513	663	740	837	872	843	774

Beräkningsförutsättningar

I tabellen nedan sammanställs de beräkningsförutsättningar som ingår i budget 2024-2027.

Från och med 2024 höjs internräntan och uppgår till 2,5 % utifrån beräkning av räntekostnaden för Vara kommuns upplåning. Höjningen av internräntan överensstämmer med SKR's beräkningar och förslag till kommunsektorn (Cirkulär 23:5). SKR's beräkning av internräntnivån bygger på kommunsektorns upplåningskostnader.

Inflationskompensation uppgår till två procent för samtliga budget- och planår och ämnar kompensera för inflationsutvecklingen till den nivå som utgör Riksbankens inflationsmål.

Kompensation för lönekostnadsutvecklingen uppgår till 3,8 procent 2024 och baseras på SKR's beräkning (Cirkulär 23:36) av utvecklingen av arbetskraftskostnader i kommunal verksamhet för året. 2025-2027 beräknas kostnadsutvecklingen minska och landa på 3,4 respektive 3,3 procent.

Personalomkostnadspålägget, PO-pålägget ökar 2023-2024 på grund av högre pensionskostnader till följd av inflationsutvecklingen. Därefter ses fallande PO-pålägg i takt med att inflationens påverkan på pensionskostnaderna avtar.

	2023	2024	2025	2026	2027
Invånarantal	16 213	16 263	16 312	16 362	16 413
Kommunalskatt, %	22,37	22,37	22,37	22,37	22,37
Kompensation lönekostnadsutveckling, %	4,0	3,8	3,4	3,3	3,3
Inflationskompensation, %	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Internränta, %	1,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Po-pålägg, %	41,35	43,05	40,55	39,45	39,65

Resursfördelning

Samtliga nämnders driftsramar räknas upp med inflation för alla kostnader utom personalkostnader. Dessa ligger som ett centralt anslag under kommunstyrelsen för att ge förutsättningar för en aktiv lönepolitik och fördela resurser på bästa sätt.

För bildningsnämndens och socialnämndens verksamheter räknas därtill driftsramar fram enligt en central fördelningsmodell. Modellen beräknar resurser baserat på en kostnad per enhet (prislapp) och en volym (antal barn/brukare/invånare). Syftet är att anpassa fördelningen till demografiförändringar och kostnadsutvecklingen inom olika verksamheter. Ytterst handlar det om att uppnå en rättvis fördelning av kommunens resurser ur ett brukar- och medborgarperspektiv och att underlätta för politiska prioriteringar.

Nämndernas driftsramar justeras med de förändringar som sker i demografin utifrån en

befolkningsprognos. Beräkningen utgår från jämförelse mellan årets prognos och föregående års prognos. Ökningen eller minskningen av volymen tillsammans med aktuella priser per individ ger underlag för beräkning av justering av budgetramarna. Priser från kostnadsutjämningen eller jämförande kommungrupper räknas om till ett Vara-pris för att motsvara tidigare politiska prioriteringar.

I resursfördelningen ingår även LSS-insatser där förändringen utgör skillnaden mellan föregående års insatser och prognos för innevarande år. Aktuella priser hämtas från kostnadsutjämningen.

I budget 2024 har driftbudgeten för bildningsnämnden justerats med - 7 074 tkr och socialnämnden med + 7 704 tkr. Justeringarna är inte styrda till respektive verksamhet utan fördelas internt genom nämndernas egna fördelningsmodeller.

(Tkr)	2024	2025	2026	2027
Bildningsnämnden				
Förskola	-4 815	-5 340	-5 625	-4 508
Fritidshem	-324	-393	-591	-947
Förskoleklass	-98	-188	-403	-1 068
Grundskola	-1 859	-2 109	-2 774	-2 545
Gymnasieskola	145	1	-179	-2 641
Kulturverksamhet	-48	-50	-52	-56
Fritidsverksamhet	-75	-76	-110	-162
Summa	-7 074	-8 154	-9 735	-11 927
Socialnämnden				
Äldreomsorg	1 438	1 266	1 377	1 486
Funktionshinder	-39	-43	-46	-51
Individ- och familje-omsorg	-332	-323	-429	-618
LSS-insatser	6 637	6 637	6 637	6 637
Summa	7 704	7 537	7 538	7 454
Summa budgetpåverkan				
	630	-617	-2 197	-4 473

Räntepåslag

Kommunerna är skyldiga enligt lag att ta ut marknadsmässiga räntepåslag av kommunens samtliga bolag som lånar genom kommunens koncernbank. Syftet är att neutralisera det stöd som kommunen genom sin styrka ger bolagen som verkar på en konkurrensutsatt marknad. Om avgiften sätts för lågt anses det vara otillåtet enligt gällande regelverk för statsstöd och om den sätts för högt anses det vara otillåten vinstutdelning enligt inkomstskattelagen.

Räntepåslaget ska alltså utgöras av skillnaden mellan den ränta bolagen betalar till kommunens koncernbank och den ränta en motsvarande privat aktör betalar. Det finns dock betydande problem med fastställande av ett sådant marknadspris. Affärsbankerna är ofta ovilliga att lämna offert till kommunala bolag. Därför finns det, i de flesta fall, inget faktiskt pris att referera till. Detta gäller i synnerhet mindre kommuner med relativt små lånevolymer som inte motiverar affärsbankerna att löpande göra prisberäkningar.

Den metod som därför i allt större utsträckning tillämpas av små eller mellanstora kommuner är en indirekt prissättning genom bedömning av bolagets rating, dvs. bedömning av risken för ett fallissemang. Denna information relateras sedan till erfarenheter av affärsbankernas utfall som baseras på gällande kapitaltäckningskrav vilket genererar ett pris. Även om prissättningen på så sätt inte blir exakt så är det så nära det går att komma en verklig beräkning från en eller flera banker.

Enligt praxis och bedömning av rättsläget ska kommunen regelbundet, minst en gång per år, pröva om räntepåslaget är marknadsmässigt och kunna påvisa att en vedertagen metod tillämpats. Därtill ska en differentierad prissättning ske för respektive bolag.

Räntepåslaget fastställs årligen i samband med kommunfullmäktiges budgetbeslut i juni och

läggs till bolagens låneränta inom koncernbanken.

Räntepåslaget 2024, %, för respektive bolag inom kommunkoncernen uppgår till följande:

- Vara Bostäder AB: 0,6 %
- Vara Industrifastigheter AB: 0,75 %
- VaraNet AB: 1,7 %
- Vara Konserthus AB: 1,93 %

Viktiga förhållanden för resultat & ekonomisk ställning

Samhällsekonomisk utveckling

Den pågående samhällsekonomiska utvecklingen där lågkonjunktur råder, med ett uppskattat scenario att konjunkturen stabiliseras till ett normalläge år 2026, innebär sammantaget en utmaning för hela kommunsektorn.

Inflationen är fortsatt hög, men på väg nedåt. Under 2024 prognostiseras Riksbankens mål om två procent KPIF-inflation nås. För prisutvecklingen totalt sett gäller dock att även om inflationen blir lägre innebär det inte att priser återgår till nivåer som gällde innan den höga inflationsutvecklingen utan att den högre prisnivån ligger kvar.

Att inflationen når inflationsmålet 2024 innebär enligt bedömning från SKR att räntenivån sänks. Räntenivåerna de kommande åren väntas dock förbli varaktigt högre än vad som gällt de senaste åren, innan den snabba ränteuppgång som inleddes 2022.

Arbetsmarknaden har hittills utvecklats starkt trots lågkonjunktur. En förklaring är att företagen troligen velat behålla personal för att undvika att förlora kompetens som kan vara svår att återrekrytera. Under 2024 beräknas dock läget på arbetsmarknaden försämrats och arbetslösheten öka.

Skatteunderlagsprognos

Vara kommuns skatteintäkter beror till stor del beror på hur skatteunderlaget i riket utvecklas. Skatteunderlagets utveckling består i huvudsak av två komponenter; antalet arbetade timmar och timlönen vilka tillsammans utgör den så kallade lönesumman.

SKR's skatteprognos i oktober 2023 innebär en bedömning om att skatteunderlaget utvecklas negativt 2024 jämfört med 2023 vad gäller antalet arbetade timmar. Även om timlönen uppskattas fortsatt utvecklas relativt starkt innebär det totalt sett en inbromsning i lönesummans tillväxt.

Skatteunderlagstillväxt

I diagrammet nedan illustreras SKR's bedömning av skatteunderlagstillväxten.

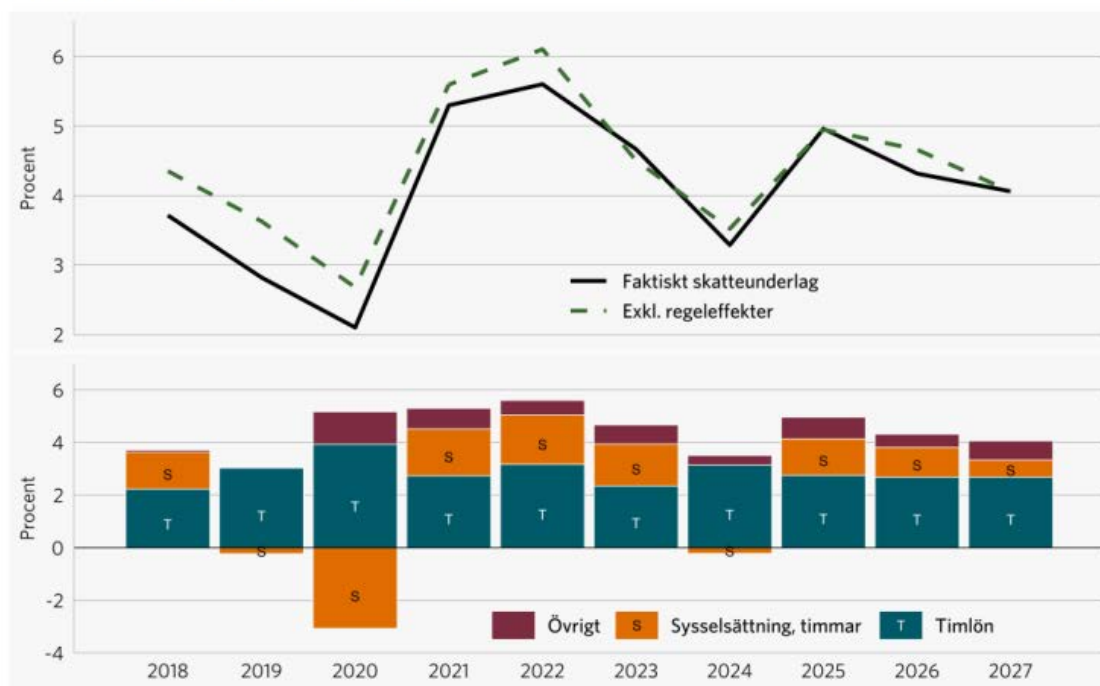
Under 2024 bromsar ökningen av skatteunderlaget in och beräknas hamna under en historisk genomsnittlig ökning. Detta förklaras av den svagare uppgången för lönesumman. Åren 2025–2027 ökar skatteunderlaget snabbare igen, på grund av en uppgång i antalet arbetade timmar.

Skatteunderlagstillväxten framöver, i nominella termer, beräknas i genomsnitt vara i nivå med

trendtillväxten de senaste tio åren (4,5 %). I reala termer, dvs. rensat från inflationens påverkan, beräknas skatteunderlaget komma att växa med i genomsnitt en procent per år. Den reala utvecklingen av skatteunderlaget framöver kan jämföras med genomsnittet för de senaste tio åren om 1,6 procent. Detta innebär en tydlig minskning av kommunsektorns köpkraft. Det reala skatteunderlaget faller med 2,5 procent 2023 och 0,5 procent 2024. Åren 2025-2026 bedöms det reala skatteunderlaget komma att öka igen.

Skatteunderlagets utveckling kommande år kommer utifrån ovanstående därför inte räcka till för att finansiera en ökande kommunal verksamhetsvolym i samma utsträckning som under den senaste tioårsperioden. Dessutom är den demografiska utmaningen framöver nu än större: de som arbetar ska försörja allt fler (yngre och äldre) och inte minst de ökade behoven av omsorg och vård av äldre förutsätter allt större resurser.

Procent respektive procentenheter

Källa: SKR

Kommunalekonomisk utjämning

Kommuner och regioner runt om i landet ska ha samma ekonomiska förutsättningar till service för sina invånare trots skillnader i demografi, inkomster, utbud och livsvillkor. Det sker genom det kommunala utjämningsystemet som jämnar ut skatteunderlaget (det beskattningsbara inkomstunderlaget) och kostnader mellan kommunerna. Utjämningen sker i två av varandra oberoende system, inkomstutjämning och kostnadsutjämning.

Inkomstutjämning

Inkomstutjämningen är den huvudsakliga kanalen för statens bidragsgivning till kommunerna. Pengarna används för att fylla på skatteunderlaget till alla kommuner upp till en garanterad nivå och syftar till att jämna ut skillnader i skatteintäkter mellan kommunerna så att kommunerna får likvärdiga inkomster att beskatta.

Kostnadsutjämning

Kostnadsutjämningen syftar till att jämna ut för strukturella skillnader i behov och kostnader. Systemet utjämnar endast för kostnader som inte går att påverka, som t.ex. att det finns många barn eller många äldre i en kommun. Utjämningen sker mellan kommunerna och innehåller inte något bidrag från staten.

Vara kommuns skatteintäkter & skattesats

Skattesatsen är 22,37 kr i Vara kommun från 2023 och skatteintäkterna är budgeterade utifrån den skattesatsen. En förändring av skattesatsen med 10 öre motsvarar ca 3,8 mkr i 2024 års intäktsnivå. Nedan redovisas vad skatteintäkterna består av.

(Tkr)	2023	2024	2025	2026	2027
Skatteintäkter	814 056	846 870	881 673	919 147	954 245
Inkomstutjämningsbidrag	233 174	241 569	257 992	267 401	278 240
Kostnadsutjämning	10 356	17 218	17 271	17 323	17 377
Regleringsbidrag/avgift	37 677	49 619	38 673	33 552	27 771
LSS-utjämning	24 015	18 287	18 344	18 399	18 456
Fastighetsavgift	37 408	37 509	37 509	37 509	37 509
Slutavräkning	9 248	486			
Summa	1 165 935	1 211 557	1 251 462	1 293 330	1 333 598

Befolkningsutveckling

Under 2022 ökade folkmängden i Vara kommun med en person, från 16 162 (2021) till 16 163 invånare. Befolkningsförändringen är lägre än tidigare framtagna prognos, en differens om -55 personer. 2022 års utveckling förklaras av ett positivt flyttnetto, vilket innebär att fler flyttade till kommunen än från. Samtidigt var födelsenettet negativt utifrån att fler avled än som föddes. Att befolkningsförändringen förklaras av positivt flyttnetto och ett samtidigt negativt födelsenetto ligger i linje med tidigare års utveckling. Det som skiljer år 2022 mot föregående år är att färre flyttade till kommunen samtidigt som fler flyttade från.

Under 2022 flyttade 885 personer till Vara, vilket var 59 färre än 2021. Antalet personer som flyttade från kommunen ökade med 3 perso-

ner jämfört med året innan, från 864 till 867. Flyttnettot (antalet inflyttade minus utflyttade) under 2022 var således 18 personer vilket kan jämföras med 80 personer år 2021.

Under prognosperioden 2022-2032 beräknas folkmängden i Vara kommun att öka med 488 invånare enligt senaste befolkningsprognos (Statisticon, mars 2023), från 16 163 till 16 651 personer. Befolkningsprognosen innebär dock en lägre beräknad befolkningsökning gentemot tidigare framtagna prognoser, en skillnad om -55 personer, vilket förklaras av 2022 års utveckling som inte beräknas återställas under perioden.

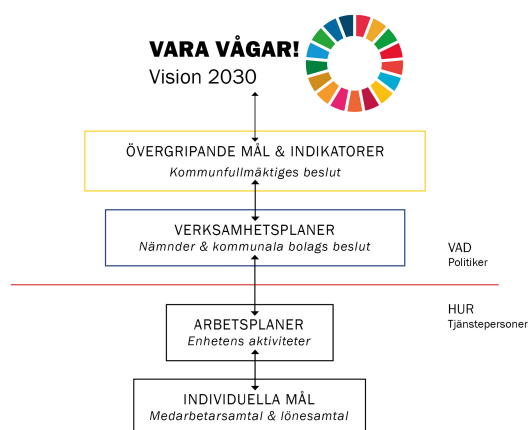
Flyttnettot förväntas bli i genomsnitt 85 personer per år och födelsenettet -36 personer per år. Totalt ger detta en förändring med 49 personer per år.

Ålder/ År	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0-5	987	972	973	964	976	962	970	976	983	992	998
6-9	735	718	727	719	699	702	699	694	704	690	694
10-12	587	587	577	569	550	573	558	557	536	551	542
13-15	562	589	601	596	597	588	581	564	584	571	570
16-18	555	536	554	569	594	602	598	601	591	585	572
19-24	937	951	933	956	959	954	974	986	992	1 001	1 015
25-44	3 672	3 716	3 711	3 726	3 772	3 798	3 828	3 865	3 897	3 915	3 931
45-64	4 172	4 151	4 152	4 166	4 144	4 153	4 155	4 145	4 102	4 100	4 084
65-79	2 885	2 899	2 908	2 848	2 835	2 798	2 778	2 770	2 793	2 802	2 837
80-100	1 071	1 093	1 126	1 197	1 237	1 283	1 320	1 354	1 376	1 399	1 408
Totalt	16 163	16 213	16 263	16 312	16 362	16 413	16 462	16 511	16 559	16 605	16 651

Styrning & uppföljning av den kommunala verksamheten

Enligt antagen riktlinje för styrprocessen, vilken gäller för samtliga nämnder och kommunala bolag i Vara kommun, syftar styrningen i kommunkoncernen till att verka för att handlingar i organisationen leder till ett önskat resultat i både ekonomisk och verksamhetsmässig mening där resurserna används på bästa sätt. Riktlinjen tar sin utgångspunkt i Vara kommuns styrmodell och vidare hur planerings- och uppföljningsprocessen ska genomföras. Detta beskrivs mer utförligt nedan.

Styrmodell

Vara kommuns styrmodell utgår från visionen, vilken lyder: ”Vara Vågar! Vision 2030: I Vara finns det goda livet, hos oss är alla välkomna, här ser vi lite längre. Vi bygger för framtiden! I Vara kommun trivs alla att leva och bo.”

Med utgångspunkt från visionen beslutar kommunfullmäktige om övergripande mål vilka gäller för en fyraårsperiod och tilldelas samtliga nämnder och kommunala bolag. Till de övergripande målen beslutar kommunfullmäktige om indikatorer för styrning mot måluppfyllelse.

Ett urval av indikatorerna är kommunövergripande och gäller för samtliga nämnder och kommunala bolag. Indikatorerna beslutas för en fyraårsperiod men möjlighet finns för revidering under perioden.

Nämnderna beslutar, utifrån de övergripande målen och de kommunövergripande indikatorerna, om en verksamhetsplan innehållande nämndspecifika indikatorer för styrning mot måluppfyllelse av de övergripande målen. Verksamhetsplanen beslutas för en fyraårsperiod med möjlighet för revidering under perioden. Även de kommunala bolagen beslutar om en verksamhetsplan utifrån de övergripande målen och de kommunövergripande indikatorerna.

Utifrån verksamhetsplanen beslutar enheterna om aktiviteter för att nå de övergripande målen. På individnivå tas individuella mål fram på medarbetarsamtal och följs upp i lönesamtal.

Genom 17 globala hållbarhetsmål antog världens stats- och regeringschefer ett globalt ramverk för hållbar utveckling i FN:s generalförsamling 2015, Agenda 2030. Agenda 2030 syftar till att skapa en hållbar utveckling. En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

Begreppet hållbar utveckling är viktigt för Vara kommuns långsiktiga planering och innehåller

tre dimensioner som är ömsesidigt beroende av varandra; social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Agenda 2030 kan ses som ett verktyg för att uppmärksamma utmaningar och möjligheter samt få en balans i de tre perspektiven av hållbarhet. I Vara kommuns övergripande mål har Agenda 2030 inkluderats. Under varje övergripande mål visas de globala mål som huvudsakligen relaterar till Vara kommuns verksamhet.

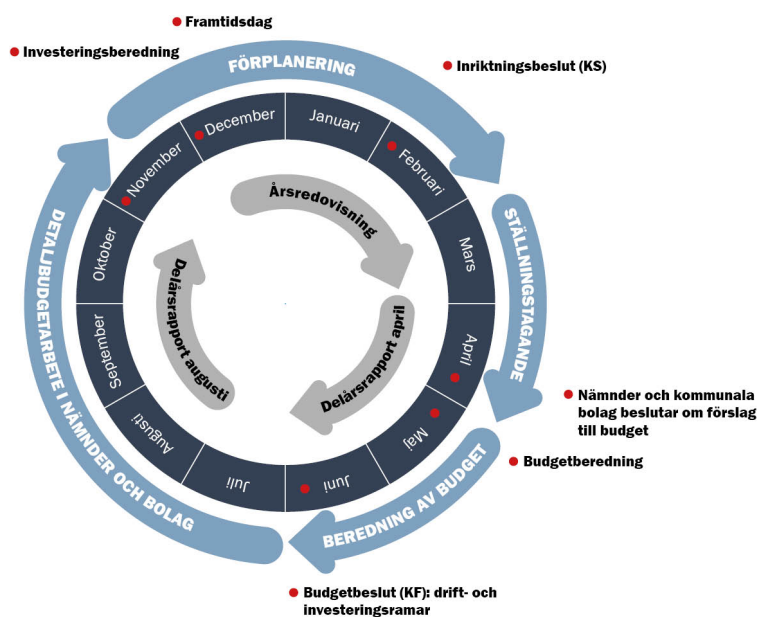
Styrprocess

Styrprocessen är den process där resurser fördelas och resultat följs upp. Syftet är att förbättra verksamheten och förverkliga kommunens vision. Styrprocessen omfattar två huvudprocesser; en planeringsprocess och en uppföljningsprocess. Huvudprocesserna består av delprocesser som var för sig innehåller beredningar och beslut.

Planeringsprocessen inleds med en dialogdag/framtidsdag och en investeringsberedning. Dialogdagen har temat omvärldsanalys med fokus på möjligheter och utmaningar för de kommande åren. Investeringsberedningen syftar till att sammanställa kommande investeringsbehov

och vad det innebär för kommunens ekonomi på sikt. Dokumentation från investeringsberedningen och dialogdagen utmynnar i ett inriktningsbeslut i kommunstyrelsen (februari månad) för nämndernas drift- och investeringsramar kommande budget- samt planeringsår. Inriktningsbeslutet fungerar som ”stafettpinne” vilken kommunstyrelsen överlämnar till nämnderna, att ha som utgångspunkt för nämndens arbete med budget. Utifrån inriktningsbeslutet arbetar nämnderna fram budgetförslag vilket överlämnas till budgetberedningen i maj månad. Även de kommunala bolagen inkommer med budgetförslag. Kommunfullmäktige fattar därefter beslut om budget. Under hösten arbetar respektive nämnd samt bolag fram sin detaljbudget.

Uppföljningsprocessen syftar till att och göra mål, resurser och resultat transparenta. Delårsrapport april omfattar verksamhet och ekonomisk uppföljning för samtliga nämnder. Helårsutfall för drift och investering prognostiseras baserat på det ekonomiska utfallet under perioden januari till april. Delårsrapport augusti innefattar, utöver nämndernas uppföljning med prognos för helåret, även bolagens resultat och prognos samt måluppfyllelse för nämndernas mål samt indikatorer.

God ekonomisk hushållning & ekonomisk ställning

En kommun ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och även i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. God ekonomisk hushållning ska därmed präglade hela kommunkoncernen.

För Vara kommun innebär god ekonomisk hushållning långsiktighet och relaterar till begreppet hållbar ekonomi. En långsiktig och strategisk ekonomisk planering ämnar möta det utökade kommunala ansvaret, demografiska förändringar, krissituationer i omvärlden samt skapa förutsättningar för goda livsvillkor för såväl dagens som framtida medborgare. Det innebär att god ekonomisk hushållning i Vara kommun sträcker sig bortom det grundläggande balanskravet, där intäkterna årligen ska överskrida kostnaderna.

God ekonomisk hushållning handlar om att verksamhet och ekonomi ska gå hand i hand utifrån ett helhetsperspektiv, där utgångspunkten är en effektiv och ändamålsenlig verksamhet. God ekonomisk hushållning för Vara kommun innebär att såväl finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås.

Nedan presenteras Vara kommuns finansiella och verksamhetsmässiga mål vilka har betydelse för god ekonomisk hushållning. Därefter följer en finansiell analys av kommunens budgeterade resultat och ekonomiska ställning där god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv analyseras mer djupgående.

Mål & indikatorer

I följande avsnitt redogörs för kommunens övergripande mål & indikatorer för perioden 2024-2027. Av samtliga indikatorer är åtta stycken kommunövergripande och tilldelas

samtliga nämnder och kommunala bolag. Två indikatorer mäts och följs upp endast på kommunfullmäktige. Typ av indikator framkommer i avsnittet. För information om nämndernas och de kommunala bolagens verksamhetsspecifika indikatorer hänvisas till respektive verksamhetsplan.

Övergripande mål: Attraktivt Vara med livskvalitet för alla

Beskrivning av mål

Ett attraktivt Vara med livskvalitet för alla är ett samhälle där människor har god hälsa, ett rikt kultur- och föreningsliv och upplever trygghet, gemenskap och delaktighet i samhällslivet.

Näringsliv, civilsamhälle och det offentliga skapar tillsammans goda förutsättningar för tillväxt och utveckling. Medborgare och företag har möjlighet att göra hållbara val som begränsar miljö- och klimatpåverkan.

Alla individer är aktiva i arbets- och samhällslivet där förutsättningar för barn och unga att klara grundskola och gymnasieskola har avgörande betydelse för framtida försörjning och hälsa.

Kommunövergripande indikatorer

Indikatorer	Mål
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, %	Ska öka
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, %	Ska öka
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv	Ska minska

Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, %

Syftet med indikatorn är att visa hur människor uppfattar sin egen hälsa. Indikatorn används för att mäta folkhälsan och dess förutsättningar. Måttet har även visats kunna förutsäga en persons framtida hälsa.

I den regionala utvecklingsstrategin nämns att inneha en god hälsa stärker människors möjlighet till inkludering och skapar förutsättningar för ett aktivt samhälls- och arbetsliv.

Indikatorn grundar sig på enkät från Folkhälsomyndigheten och mäter andel som svarat ”Bra” eller ”Mycket bra” på frågan ”Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?”. Undersökningen görs årligen.

Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, %

Bedömning görs varje läsår (vid vårterminens slut) genom att se om det genomsnittliga värdet för innevarande året är högre eller lägre än förra årets genomsnittliga värde. Det genomsnittliga värdet består av det innevarande årets resultat tillsammans med de tre föregående läsårens resultat, alltså fyra läsårs sammanvägda resultat.

Syftet är att långsiktigt hålla fokus på andelen elever i Vara kommun som är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram, vilket är den lägsta nivå som behövs för att kunna läsa vidare på ett nationellt program på gymnasiet.

Indikatorn är ett viktigt nyckeltal som hör samman med fullföljda studier i Vara som ger barn och unga förutsättningar för en bra start i livet och för god hälsa, utbildning och framtidstro.

Fullföljda studier utgör även ett av fyra kraftsamlingsområden som prioriteras i Västra Götalands regionala utvecklingsstrategi.

För att en elev ska vara behörig till gymnasieskolans yrkesprogram krävs lägst betyget godkänd i ämnena svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik, samt godkända betyg i ytterligare fem ämnen, det vill säga totalt åtta. Indikatorn avser elever folkbokförda i kommunen. Elever som saknar godkänt betyg i alla ämnen ingår i mätningen. Resultaten för behörighet hämtas in en gång per läsår, vid vårterminens slut i juni varje år.

Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv

Indikatorn mäter utsläpp av växthusgaser i Vara kommuns geografiska område. Här ingår bland annat utsläpp från uppvärmning, elanvändning och transporter. Utsläppen från Varabornas resor utanför kommungränsen ingår inte, inte heller utsläpp från varor och livsmedel som Varaborna konsumerar. Enskilda industriverksamheter kan leda till höga utsläpp lokalt, liksom vägtrafik på stamvägnätet eller en stor andel jordbruk. Data publiceras årligen. Vara kommun arbetar aktivt med att minska utsläppen av växthusgaser från den egna organisationen. Indikatorn är ett viktigt nyckeltal för att arbeta i linje med nationella och regionala mål.

Fossiloberoende och cirkularitet lyfts som en viktig del i regionala utvecklingsstrategin och klimatomställningen med minskade utsläpp från produktion och konsumtion pekats ut. Elektrifiering utgör ett av fyra kraftsamlingsområden som prioriteras: Elektrifieringen av industrin och transportsektorn är en viktig del av arbetet om vi ska minska påverkan på klimatet.

Övergripande mål: Verksamhet med god kvalitet

Beskrivning av mål

I en verksamhet med god kvalitet ska alla individer bemötas på ett respektfullt sätt och relationer ska kännetecknas av öppenhet, hög tillgänglighet och ett gott bemötande. Verksamheten ska vara effektiv, ändamålsenlig och leverera service och tjänster av hög kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Kommunövergripande indikatorer

Indikatorer	Mål
Servicemätning - Nöjd med bemötandet via telefon, index	85

Servicemätning - Nöjd med bemötandet via telefon, index

Syftet med indikatorn är att mäta både bemötandet av kontaktcenter och bemötandet hos övriga kontakter i kommunen. Ett gott bemötande gentemot alla som vänder sig till kommunen är viktigt för att den som hör av sig ska känna sig respekterad och lyssnad på och uppleva kontakten som positiv.

Indikatorn baseras på en extern undersökning som genomförs en gång per år av bemötandet med frågan; ”I din senaste kontakt med kommunens medarbetare via telefoni, hur nöjd var du med bemötandet?”.

Övergripande mål: Välmående arbetsplats

Beskrivning av mål

En välmående arbetsplats innebär att alla medarbetare känner sig delaktiga och uppskat-

tade och att allas kompetenser tas tillvara och utvecklas.

En välmående arbetsplats innebär även att en god och hälsosam arbetsmiljö är i fokus. Viktiga byggstenar är engagerat medarbetarskap, den etiska kompassen med gemensam värdegrund, coachande och tillitsbaserat ledarskap, en väl fungerande organisation, jämlikhet och mångfald.

Kommunövergripande indikatorer

Indikatorer	Mål
Sjukfrånvaro totalt bland anställda, %	Ska minska
Heltidsanställda månadsavlönade, %	Ska öka
Medarbetarengagemang (HME), total-index	Ska öka

Sjukfrånvaro totalt bland anställda, %

Att mäta sjukfrånvaro är ett sätt för att följa medarbetares arbetsmiljö och få tidiga indikationer på medarbetares ohälsa.

Indikatorn sammanhör med utpekade insatsområden i den delregionala och regionala utvecklingsstrategin för en väl fungerande kompetensförsörjning.

Indikatorn mäter sjukfrånvaro, ackumulerad under året, som andel (%) av total arbetstid. Mätning görs två gånger per år i samband med delår augusti och årsbokslut.

Heltidsanställda månadsavlönade, %

Att mäta andelen heltidsanställda är ett sätt att följa huruvida organisationen är en attraktiv arbetsgivare och skapar jämställda arbetsförhållande samt för att möta framtida kompetensutmaningar.

Indikatorn sammanhör med utpekade insatsområden i den delregionala och regionala utvecklingsstrategin för en väl fungerande kompetensförsörjning.

Indikatorn mäter andel tillsvidareanställda medarbetare som är heltidsanställda. Mätning görs två gånger per år i samband med delår augusti och årsbokslut.

Medarbetarengagemang (HME), totalindex

Att mäta medarbetarengagemang, HME, är ett sätt att följa grad av välmående arbetsplats.

Indikatorn sammanhör med utpekade insatsområden i den delregionala och regionala utvecklingsstrategin för en väl fungerande kompetensförsörjning.

HME står för Hållbart medarbetarengagemang och mäter såväl nivån på medarbetarnas engagemang som chefernas och organisationens förmåga att ta tillvara på och skapa engagemang. HME-index består av nio frågor som tillsammans bildar ett totalindex för Hållbart medarbetarengagemang och tre delindex; Motivation, Ledarskap och Styrning. Ett högt värde indikerar en hög nivå på hållbart medarbetarengagemang. Mätning görs årligen.

Övergripande mål: Hållbar ekonomi

Beskrivning av mål

En hållbar ekonomi innebär att resurserna används effektivt, att budgetföljsamheten är god och att den ekonomiska planeringen är långsiktig. Det skapar förutsättningar för god välfärd och goda livsvillkor för såväl dagens som kommande generationer och för tillväxt och utveckling.

En hållbar ekonomi innebär även att medel ska investeras och resurser användas på ett sätt som bidrar till miljömässig och social hållbarhet.

Kommunövergripande indikatorer

Indikatorer	Mål
Budgetavvikelse, andel av total budget, %	Max en procent.

Budgetavvikelse, andel av total budget, %

För en hållbar ekonomi är god budgetföljsamhet viktigt där undvikande av större budgetunderskott (över en procent) är centralt. En stabil budgetföljsamhet innebär att verksamheten har större möjlighet att kontrollera sin ekonomi. Syftet med indikatorn är därför att bevaka budgetföljsamheten och att styra mot en ökad finansiell kontroll.

En ökad finansiell kontroll för en hållbar ekonomi sammanhör med den regionala utvecklingsstrategins mål om ett hållbart samhälle som behöver vara robust för att kunna möta kända och oförutsedda utmaningar. Genom en ökad finansiell kontroll skapas förutsättningar för ett robust och hållbart samhälle.

Indikatorn mäter budgetavvikelse som andel av total budget för perioden. Ett positivt värde innebär att budgeten överskridits, ett negativt värde innebär ett budgetöverskott. Mätning görs vid delår augusti samt vid årsbokslut.

Indikatorer kommunfullmäktige

Indikatorer	Mål
Årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag, kommunen, %	Minst två procent.
Självfinansieringsgrad för kommunens investeringar, %	Minst 75 % i genomsnittlig nivå under en rullande fyraårsperiod.

Årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag, kommunen, %

Syftet med indikatorn är att följa den ekonomiska utvecklingen i kommunen där resultatet ska ligga på en nivå som gör att förmögenheten inte urholkas av inflation eller av för låg självfinansieringsgrad av investeringar samt att oförutsedda händelser kan hanteras.

Mätning görs vid delår augusti samt vid årsbokslut. Indikatorn avser årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag enligt fullfonderingsmodellen.

Självfinansieringsgrad för kommunens investeringar, %

För en hållbar ekonomi på sikt bör inte självfinansieringsgraden understiga 75 %. Ju lägre självfinansieringsgrad ju högre skuldsättning där en allt större del av kommunens totala kostnader utgör räntor vilket innebär mindre utrymme för övriga kostnader.

Indikatorn mäter hur stor del av investeringarna under ett år som kan självfinansieras. Mätning görs vid delår augusti samt vid årsbokslut. Indikatorn avser självfinansieringsgrad enligt fullfonderingsmodellen.

Finansiell analys

Modell för finansiell analys

För att kartlägga och analysera resultat, utveckling och ställning för Vara kommun används en finansiell analysmodell utvecklad av Kommunforskning i Västsverige. Målsättningen är att utifrån dessa identifiera eventuella finansiella möjligheter och problem och därigenom klargöra om kommunen har en god ekonomisk hushållning som föreskrivs i kommunallagen.

Den finansiella analysmodellen bygger på fyra perspektiv: Det finansiella resultatet, kapacitets-

utvecklingen, riskförhållanden samt kontrollen över den finansiella utvecklingen. Varje perspektiv analyseras med hjälp av ett antal finansiella nyckeltal som har till uppgift att belysa ställning och utveckling inom de fyra perspektiven.

Resultat

Intäkter och kostnader

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Skatte-och statsbidragsutveckling, %	7,5	5,1	3,3	3,3	3,1
Nettokostnadsutveckling, %	7,8	5,3	0,9	2,3	3,2

En grundläggande förutsättning för att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning är att balansen mellan löpande intäkter och kostnader är god, det vill säga hur nettokostnaderna utvecklar sig i förhållande till skatteintäkterna och generella statsbidrag.

Kommunens intäkter från skatter och generella statsbidrag beräknas komma att öka med 5,1 procent 2024 jämfört med budget 2023. Därefter faller skatte-och statsbidragsutvecklingen för att planår 2027 landa på 3,1 %. För år 2023 prognostiseras dock skatteintäkter och generella statsbidrag bli ca 22 mkr högre än budgeterat. Detta förklaras av en starkare utveckling av skatteunderlagstillväxten än budgeterade nivåer. Sammantaget innebär det att skatte- och bidragsutvecklingen 2024 uppgår till 3,1 % jämfört med prognos 2023, dvs. en betydligt lägre tillväxttakt när 2024 jämförs med prognos 2023 istället för budget.

Kommunens nettokostnader väntas öka med ca fem procent under 2024 jämfört med budget för 2023. För år 2023 förväntas dock verksamhetens nettokostnader bli lägre än budgeterat.

När hänsyn tas till den parametern beräknas nettokostnaderna 2024 öka med 7,5 % jämfört med prognostiserat utfall för 2023.

Till 2025 faller nettokostnadsutvecklingen markant för att därefter öka och landa på 3,2 % planår 2027. Att nettokostnadsutvecklingen faller 2025 beror på att pensionskostnaderna beräknas bli avsevärt lägre det året jämfört med 2024 vilket får betydande effekt.

Sammantaget är nettokostnadsutvecklingen 0,2 procentenheter högre än intäktsutvecklingen år 2024 vid jämförelse med budget 2023. Om beräkning istället görs mot prognostiserat utfall 2023 ökar istället kostnaderna med 4,4 procentenheter jämfört med intäkterna. För 2024 innebär den högre nettokostnadsutvecklingen jämfört med skatte- och bidragsutvecklingen att det budgeterade resultatet blir negativt.

Årets resultat

Vara kommun redovisar hela pensionsskulden i balansräkningen enligt fullfonderingsmodellen för att ge en mer rättvisande bild av kommunens ekonomiska ställning. Med redovisning enligt blandmodellen ligger större delen av pensionsskulden utanför balansräkningen och förändringar av pensionsskuldens beräknade storlek påverkar därför det redovisade resultatet olika mycket beroende på redovisningsmodell.

Kommunens resultat i relation till skatter och generella statsbidrag är budgeterat till -0,4 procent år 2024. Jämfört med föregående års utfall (2020, 7,7 %, 2021, 9,5 % & 2022, 7,9 %) och prognos för 2023 (4,2 %) är 2024 års budgeterade resultat som andel av skatteintäkter och generella statsbidrag en markant försämring. Under 2025 till 2027 budgeterar kommunen för ökade resultat.

Vara kommun har ett finansiellt mål för åren 2024-2027 att resultatet som andel av skatter och generella statsbidrag ska uppgå till minst två procent. Det ger ett utrymme att under en längre tid skattefinansiera en normal investeringsvolym i kommunen. Det innebär i sin tur förstärkta förutsättningar för att kommunens kort- och långsiktiga finansiella handlingsutrymme, i form av soliditet och likviditet behålls.

Budgeterat resultat för 2024 når inte upp till det finansiella målet. Att det budgeterade resultatet faller förklaras huvudsakligen av den samhällsekonomiska utvecklingen med hög inflation och höga räntor, vilket får till följd att kommunens reala köpkraft kraftigt minskar. Kommunens intäkter ökar visserligen genom en positiv utveckling av skatteunderlaget men inte i samma takt som kostnaderna. Framförallt är det pensionskostnadernas utveckling som är betydande för kommunen, men inflationen innebär även en generell prisökning inom alla

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Fullfonderingsmodell					
Årets resultat, mkr	4,6	-4,6	45,4	66,7	67,8
Årets resultat/skatteintäkter och generella statsbidrag, %	0,4	-0,4	3,6	5,2	5,1
Blandmodell					
Årets resultat, mkr	8,8	0,0	34,7	49,5	55,4
Årets resultat/skatteintäkter och generellt statsbidrag, %	0,8	0,0	2,8	3,8	4,2

Årets resultat

verksamhetsområden. Därtill har räntekostnaderna en betydande påverkan. Pensionskostnaderna beräknas öka med ca 41 mkr 2023 jämfört med 2022 och med ytterligare 19 mkr år 2024 jämfört 2023. Därefter, år 2025, väntas pensionskostnaderna minska med 41 mkr jämfört med 2024. Kostnadsökningarna för pensionerna beror till stor del på ökade finansiella kostnader vilka förklaras av värdesäkring av pensionsskulden till följd av inflation och prisbasbeloppets utveckling. I de ökade pensionskostnaderna ligger även utökade kostnader till följd av det nya pensionsavtalet AKAP-KR, vilket trädde i kraft i januari 2023.

För åren 2025-2027 beräknas det finansiella målet komma att nås, vilket förklaras av ovan nämnda faktorer där pensionskostnadernas påverkan är avgörande.

Investeringar

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Årets investeringar, mkr	231,5	206,5	122	94,7	71,4

De totala nettoinvesteringarna för år 2024 budgeteras till 207 mkr vilket är ca 25 mkr lägre än budget 2023. Investeringstakten sjunker sedan ytterligare under 2025-2027.

Vara kommun har under perioden 2018 till 2022 budgeterat för investeringar på i genomsnitt ca 240 mkr årligen vilket är en hög nivå historiskt sett. Utfallet under perioden har i

genomsnitt legat kring 170 mkr, vilket innebär en genomförandegrad på ca 70 %.

Utfallet av investeringarna tenderar därmed att bli lägre än budget och budgeterade volymer i planåren tenderar att öka då fler projekt läggs in i respektive planår i kommande budgetprocess. Sammantaget skapar detta en osäkerhet i bedömningen av investeringarnas påverkan på kommunens ekonomi.

Självfinansieringsgrad av investeringar

Självfinansieringsgrad av investeringarna mäter hur stor andel som kan finansieras med årets resultat före avskrivningar. 100 % innebär att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar som är utförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

Vara kommun har som finansiellt mål att självfinansieringsgraden av kommunens investeringar ska uppgå till minst 75 % (enligt fullfondering) i genomsnittlig nivå under en rullande fyraårsperiod. Detta för att skapa förutsättningar för en hållbar ekonomi på sikt. Ju lägre självfinansieringsgrad desto högre skuldsättning där en allt större del av kommunens totala kostnader utgör räntor vilket innebär mindre utrymme för övriga kostnader i verksamheterna.

Nyckeltalet presenteras i tabellen ovan både enligt blandmodellen och enligt fullfonderingsmodellen. Nyckeltalet enligt blandmodellen

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Självfinansieringsgrad av kommunens investeringar, % enligt fullfonderingsmodellen	35,6	33,7	100,4	153,7	206,8
Självfinansieringsgrad av kommunens investeringar, % enligt blandmodellen	33,6	35,9	91,6	135,5	189,4

Självfinansieringsgrad av investeringar

visas för att underlätta jämförelse med övriga kommuner i nationell statistik.

Självfinansieringsgraden (enligt fullfonderingsmodellen) väntas sjunka markant 2024 jämfört med såväl föregående års utfall (2021, 77 %, 2022, 63 %) som prognos för 2023 (48 %). Det förklaras av resultatutvecklingen för kommunen 2024 i kombination med en fortsatt hög investeringsnivå. Det innebär att kommunen behöver öka sin skuldsättning för att finansiera investeringarna och att det finansiella handlingsutrymmet försvagas. För åren 2025-2027 beräknas självfinansieringsgraden öka och hamna över 100 % i takt med att de budgeterade resultaten ökar och investeringarna avtar.

Genomsnittlig beräkning av självfinansieringsgraden under perioden 2024-2027 uppgår till ca 124 %. Görs motsvarande beräkning bakåtriktat och för perioden 2021-2024 (där 2020-2021 utgår faktiska värden & 2023 prognostiserat värde) uppgår genomsnittligt värde till ca 58 %. Detta innebär att även om självfinansieringsgraden kommande fyra år ser ut att bli hög utifrån gällande beräkningar innebär 2023 och 2024 års lägre självfinansieringsgrader en fortsatt betydande påverkan på det långsiktiga handlingsutrymmet utifrån att låneskulden ökar. Sett till perioden 2022-2025 och 2023-2026 uppgår det genomsnittliga värdet till 62 % respektive 84 %.

Sammantaget innebär ovanstående att utifrån gällande beräkningar och budgeterade värden bedöms det finansiella målet om en självfinansieringsgrad på minst 75 % i en rullande fyraårsperiod komma att uppfyllas åren 2026 och 2027 men inte 2025 och 2024.

Kapacitet

Soliditet

%	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Soliditet, inkl. pensionsförpliktelser	29,9	28,6	29,6	31,9	34,7

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme och motståndskraft. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som finansierats med eget kapital. Soliditetsmättet som används är inklusive pensionsförpliktelser, dvs. enligt fullfonderingsmodellen, då det ger en mer rättvisande bild av kommunens motståndskraft.

Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten under en längre period inte försvagas utan utvecklas positivt. Det innebär att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar sitt finansiella handlingsutrymme. Ökade lån innebär ökade kostnader för räntor som tränger undan medel att använda i verksamheten.

Vara kommun har en koncernbank vilket innebär att koncernbolagens samtliga lån upptas genom kommunen. Det betyder att kommunen och kommunkoncernens soliditet alltid är i princip densamma. Koncernbanker förekommer i olika utsträckning i rikets kommuner och påverkar i olika grad, vilket är en försvårande omständighet ur jämförelsesynpunkt.

År 2024 beräknas soliditeten minska jämfört med såväl föregående års utfall (2021, 31 %, 2022, 30%) som prognos för 2023 (30 %).

Åren 2025-2027 förväntas soliditeten återigen förstärkas i takt med att de budgeterade resultaten ökar.

Även om en viss nedgång ses 2024 är kommunens soliditet fortsatt stabil och på en relativt god nivå. För jämförelse med andra kommuner i Västra Götaland och riket som helhet uppgick genomsnittlig nivå år 2022 till 25 % respektive 33 %.

Kommunalskatt

%	Vara kommun 2023	Skaraborg 2023	Västra Götaland 2023	Riket 2023
Kommunens skattesats	22,37	21,80	21,81	20,67
Regionens skattesats	11,48	11,48	11,48	11,57
Total skattesats	33,85	33,28	33,29	32,24

En del av bedömningen av kommunens finansiella kapacitet rör den kommunala skattesatsen, där en jämförelsevis låg skattesats innebär en potential att stärka intäktssidan genom ett ökat skatteuttag.

I budget för 2023 tog kommunfullmäktige beslut om att höja skatten med 0,6 procentenheter. Det innebär att skattesatsen för Vara kommun för år 2023 ligger på 22,37 %. Skattesatsen är underlag för beräkning av budget 2024-2027.

Kommunens skattesats i Vara 2023 är 0,56 procentenheter högre än genomsnitt i Västra Götaland och 1,70 procentenheter högre än rikets genomsnittliga skattesats. Jämfört med Skaraborg ligger kommunens skattesats 0,57 procentenheter högre.

Risk och kontroll

Likviditet

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Likvida medel, mkr	10,0	25,0	25,0	25,0	25,0
Kassalikviditet, %	35,7	57,3	59,9	63,0	61,2

Kassalikviditeten mäter kommunens kortsiktiga betalningsförmåga och visar om kommunen kan fullgöra sina betalningsåtaganden på kort sikt som t.ex. att betala ut löner. Ett värde om 100 % innebär att omsättningstillgångarna exklusive lager är lika stora som de kortfristiga skulderna.

Enligt gällande finanspolicy ska Vara kommun ha en kortsiktig beredskap avseende likviditeten och har därför en checkkredit som inte är avsedd att nyttjas. Det behov av likviditet som följer av att kommunen inte klarar att självfinansiera budgeterade investeringar möts genom ökade lån. Upplåningsbehovet i koncernen samordnas i koncernbanken och budgeteras mot att kommunen ska ha likvida medel om 25 mkr utöver den reserv som checkkrediten utgör. På så vis uppnås en kostnadseffektiv finansiering.

Kassalikviditeten beräknas landa på mellan 57 och 63 procent för hela budget- och planperioden. Den förhållandevis låga nivån förklaras av att kommunen har en checkkredit istället för pengar i kassan. Inräknat checkkrediten är kassalikviditeten ca 94 procent 2024. De kortfristiga skulderna innehåller dessutom en semesterlöneskuld om ca 45 mkr som inte betalas ut på kort sikt. Med hänsyn tagen även till denna blir kassalikviditeten ca 113 procent.

Fördelning låneskuld inom koncernbanken mkr	2019	2020	2021	2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Vara kommun	118	108	95	251	364	445	480	451	382
Vara Bostäder AB	358	358	379	374	390	390	390	390	390
Vara Industrifastigheter AB	6	4	0	0	0	0	0	0	0
Vara Konserthus AB	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VaraNet AB	4	3	2	1	2	2	2	2	2
Total låneskuld	486	476	476	626	756	837	872	843	774

Långfristig låneskuld

År 2024 beräknas koncernens skulder uppgå till 837 mkr. Det är en ökning med ca 81 mkr jämfört med budget 2023 vilket i sin helhet hänförs till kommunen.

Låneskuldens utveckling 2024 förklaras av negativt budgeterat resultat i kombination med fortsatt hög investeringstakt. Kommunens förmåga att finansiera investeringarna med egna medel är låg. I takt med starkare budgeterade resultat samt ett lägre investeringsbehov så minskar upplåningstakten och kommunens skulder under planåren.

Pensionsförpliktelse

Mkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Total pensionsskuld	402,7	446,8	446,8	439,7	431,4

Kommunens pensionsskuld redovisas som en avsättning i balansräkningen eftersom det inte är känt exakt hur stor skulden är. Budgeterad skuld utgår från de prognoser som utförs av kommunens pensionsförvaltare.

Osäkerheten i skuldens storlek kommer sig av att arbetsgivaren har ett åtagande att betala pension till ett visst belopp till de som har en förmånsbestämd pension oavsett livslängd. Nya pensioner är mestadels premiebestämda och kostnadsförs löpande vilket betyder att kommunens pensionsskuld minskar i takt med att de förmånsbestämda pensionerna betalas ut.

Då Vara kommun redovisar skulden i balansräkningen innebär förändringar i beräkningarna, såsom basbeloppsjusteringar eller räntejusteringar, att kommunens budgeterade resultat ökar eller minskar beroende på hur skulden förändras.

Den budgeterade pensionsskulden 2024 är avsevärt högre, ca 44 mkr, jämfört med budgeterad skuld 2023. Denna utveckling förklaras huvudsakligen av det samhällsekonomiska läget med fortsatt hög inflation. Inflationstakten 2023 innebär att prisbasbeloppet för år 2024 ökar kraftigt. Prisbasbeloppet har stor betydelse för värdesäkring av utestående pensionsskulder. Den förmånsbestämda pensionen beräknas nämligen genom att historiska inkomster räknas upp till dagens prisnivå med prisbasbelopp. Utifrån att prisbasbeloppet ökar 2024 får det en direkt påverkan på kommunens pensionskuldutveckling.

Avslutande kommentarer god ekonomisk hushållning & ekonomisk ställning

Vara kommun har två finansiella mål för åren 2024-2027; att resultatet som andel av skatter och generella statsbidrag ska uppgå till minst två procent samt att självfinansieringsgraden av kommunens investeringar ska uppgå till minst 75 % i genomsnittlig nivå under en rullande fyraårsperiod. Detta för att skapa förutsättningar för en hållbar ekonomi på sikt samt ge utrymme att under en längre tid skattefinansie-

ra en normal investeringsvolym i kommunen. Det handlar även om förstärkta förutsättningar för kommunens kort- och långsiktiga finansiella handlingsutrymme, i form av soliditet och likviditet.

Budgeterat resultat för 2024 når inte upp till det finansiella målet. Kommunens intäkter ökar genom en positiv utveckling av skatteunderlaget men inte i samma takt som kostnaderna. Framförallt är det pensionskostnadernas utveckling som är betydande för kommunen, men inflationen innebär även en generell prisökning inom alla verksamhetsområden. Därtill har räntekostnaderna en betydande påverkan. För åren 2025-2027 beräknas det finansiella målet komma att nås, vilket förklaras av en förstärkning av skatteunderlagstillväxten i kombination med lägre kostnadsutveckling, framförallt avseende pensionskostnaderna.

Självfinansieringsgraden väntas sjunka markant 2024. Det förklaras av resultatutvecklingen för kommunen 2024 i kombination med en fortsatt hög investeringsnivå. Det innebär att kommunen behöver fortsatt öka sin skuldsättning för att finansiera investeringarna och att det finansiella handlingsutrymmet försvagas. Detta innebär att det finansiella målet om en självfinansieringsgrad på minst 75 % i en rullande fyraårsperiod inte kommer att uppfyllas 2024, och inte heller under 2025. För åren 2026 och 2027 väntas dock målet kunna nås.

Sammantaget innebär ovanstående att den låga självfinansieringsgraden i kombination med svagt budgeterat resultat 2024 har en negativ påverkan på det långsiktiga handlingsutrymmet på sikt utifrån att låneskulden ökar. Det betyder att rådande ekonomiska situation för kommunen innebär en sämre förutsättning för en hållbar ekonomi och därmed en god ekonomisk hushållning framöver.

Balanskravsresultat

Balanskravet innebär att kommunens resultat måste överstiga noll kronor. I balanskravsutredningen avräknas realisationsvinster och orealiserade vinster och förluster i värdepapper från resultatet. Då Vara kommun tillämpar fullfonderingsmodellen istället för den lagstadgade blandmodellen ska även pensioner intjänade före 1998 avräknas resultatet.

I enlighet med kommunens riktlinjer finns möjlighet att använda sig av en resultatutjämningsreserv under vissa omständigheter vid budgeterade underskott eller överskott. Eventuell reservering av medel till eller användning av medel från en resultatutjämningsreserv ska ingå i beräkning av balanskravsresultatet.

Resultatutjämningsreserven kan användas vid lågkonjunktur där den årliga utvecklingen av skatteunderlaget är lägre än genomsnittet de senaste tio åren. I SKR's cirkulär 23:41 presenteras följande:

Tabell 3. Rikets underliggande skatteunderlagsutveckling; tioårigt genomsnitt samt årlig utveckling

Förändring i procent per år					
RUR	2023	2024	2025	2026	2027
Snitt 10 år	4,4	4,5	4,4	4,5	4,4
Årlig ökning	4,5	3,5	4,9	4,7	4,1
Differens	0,1	-0,9	0,5	0,2	-0,4

Källa: Skatteverket och SKR.

Det innebär att rikets underliggande skatteunderlagsutveckling är lägre 2024 än ett tioårigt genomsnitt och att resultatutjämningsreserven utifrån detta kan disponeras.

För budget 2024 uppgår det budgeterade resultatet enligt resultaträkningen till -4,6 mkr. För beräkning av årets budgeterade resultat efter balanskravsjusteringar justeras resultatet med pensioner och uppgår därefter till 0,0 mkr, vilket utgör resultatet enligt blandmodellen. Ingen användning av medel från resultatutjämningsreserv görs.

Tidigare avsatta medel till resultatutjämningsreserven uppgår till 55 mkr.

Balanskravsutredning, mkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Årets budgeterade resultat enligt resultaträkning	4,6	-4,6	45,4	66,7	67,8
Avgår realisationsvinster					
Orealiserade vinster och förluster i värdepapper					
Pensioner enl. fullfonderingsmodellen	4,2	4,6	-10,7	-17,2	-12,4
Årets budgeterade resultat efter balanskravsjusteringar	8,8	0,0	34,7	49,5	55,4
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv					
Användning av medel från resultatutjämningsreserv		0,0			
Balanskravsresultat	8,8	0,0	34,7	49,5	55,4

Driftbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Vara kommuns revisorer	-1 257	-1 278	-1 285	-1 297	-1 314
Räddningstjänsten Skaraborg*	-15 613	0	0	0	0
Kommunstyrelsen	-102 301	-138 569	-166 438	-194 840	-224 517
- varav centralt löneanslag	-4 386	-22 379	-50 359	-78 046	-106 375
- varav förvaltningen för utveckling och service	-87 387	-105 269	-105 169	-105 836	-107 080
- varav sambällsbyggnadsförvaltningen	-10 528	-10 921	-10 910	-10 958	-11 062
Överförmyndar-nämnden	-2 220	-2 254	-2 250	-2 258	-2 279
Valnämnden	0	-202	0	-399	0
Tekniska nämnden	-38 598	-33 428	-34 670	-35 016	-35 458
Miljö- och byggnadsnämnden	-5 640	-6 037	-5 700	-5 479	-5 367
Bildningsnämnden	-498 814	-519 446	-509 702	-508 660	-511 262
Socialnämnden	-456 737	-478 985	-473 755	-472 956	-478 616
Summa nämndsverksamhet	-1 121 182	-1 180 199	-1 193 799	-1 220 904	-1 258 812
Finansverksamheten	11 922	12 672	15 373	15 818	15 213
Summa verksamhet	-1 109 259	-1 167 527	-1 178 426	-1 205 086	-1 243 599
Skatteintäkter och generella statsbidrag	1 153 284	1 211 557	1 251 462	1 293 330	1 333 598
Finansnetto	-39 428	-48 612	-27 588	-21 497	-22 221
Summa efter finansiering	4 596	-4 582	45 447	66 748	67 778

*Budget för räddningstjänst ingår fr.o.m. 2024 i kommunstyrelsens budgetram (förvaltningen för utveckling och service).

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kommunstyrelsen	8 350	3 350	3 350	3 350	3 350
- varav förvaltning för utveckling och service	2 350	1 350	1 350	1 350	1 350
- varav samhällsbyggnadsförvaltning	6 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Miljö- och byggnadsnämnden	50	50	50	50	50
Tekniska nämnden	210 610	193 917	110 640	83 300	60 000
Bildningsnämnden	9 300	7 000	5 800	5 800	5 800
Socialnämnden	3 150	2 150	2 150	2 150	2 150
Summa	231 460	206 467	121 990	94 650	71 350

Tekniska nämndens investeringsbudget

Tkr	2023	2024	2025	2026	2027	Total budget*
Skattefinansierad verksamhet	183 802	150 100	80 063	62 300	46 000	468 900
Ram Kost	200	200	200	200	200	
Ram Lokalvård	332	200	200	200	200	
Renovering/ombyggnad övriga fastigheter	8 000	8 000	8 000	6 000	6 000	
Renovering/ombyggnad fastigheter BIN	23 000	20 000	15 000	12 000	12 000	
Alléhallen	27 249	10 000				48 000
Kvänums förskola	18 023	3 000				30 000
Tråvad skola och förskola	17 477					60 000
Larvs skola	-9 359					15 000
Reservkraft Lagmansköket	1 453					2 000
Alléskolan förnyelse	12 757	28 000	6 000			78 000
Nästegårdsskolan förnyelse	15 680	28 000	14 000			62 000
Renovering/ombyggnad fastigheter SN	10 000	10 000	10 000	8 000	8 000	
Korttidsboende	14 572					60 000
Solenergi		6 000	6 000	6 000		18 000
Ram gata-park	11 000	12 000	12 000	13 000	13 000	
Ram tätortsvandring	900	900	900	900	900	
Ram utsmyckning yttre miljöer	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	
Storgatan	300			15 000	4 700	20 000
Sveagatan		1 800				1 800
Torggatan	4 788	13 000				18 000

Tkr	2023	2024	2025	2026	2027	Total budget*
Västergatan, delen Kyrkogatan till Tingshusgatan		2 000				2 000
Kyrkogatan, Vedum	2 692					3 900
Tingshusgatan	9 433					10 000
Upplagsyta Gata-Park	671					4 000
Ram brorenovering	2 000	2 000	2 763			
Ram exploatering Gata-park	6 965	3 000	4 000			
Torsvallen		1 000				1 000
Elljusspår Nedervara	1 090					4 200
Återvinningscentral	3 579					31 000
Taxefinansierad verksamhet	26 808	43 817	30 577	21 000	14 000	59 000
Ram vatten och avlopp	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	
Ram exploatering VA	4 000	4 000	1 000			
Storgatan	-56			7 000		7 000
Sveagatan	-136	4 000				4 000
Torggatan	8 000	1 817				10 000
Vattenverk med ledningar	1 000	20 000	15 577			38 000
Totalt	210 610	193 917	110 640	83 300	60 000	527 900

*Anser riktade projekt, från projektstart.

Resultatbudget

Mkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Verksamhetens intäkter	304,7	309,3	315,5	322,2	328,2
Verksamhetens kostnader	-1 347,7	-1 402,8	-1 416,9	-1 448,6	-1 492,1
Avskrivningar	-66,3	-74,1	-77,0	-78,7	-79,8
Verksamhetens nettokostnader	-1 109,3	-1 167,5	-1 178,4	-1 205,1	-1 243,6
Skatteintäkter	810,9	846,9	881,7	919,1	954,2
Generella statsbidrag mm	342,4	364,7	369,8	374,2	379,4
Verksamhetens resultat	44,0	44,0	73,0	88,2	90,0
Finansiella intäkter	10,4	13,9	15,1	15,1	15,2
Finansiella kostnader	-49,8	-62,5	-42,7	-36,6	-37,4
Resultat efter finansiella poster	4,6	-4,6	45,4	66,7	67,8
Extraordinära poster (netto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	4,6	-4,6	45,4	66,7	67,8

Balansbudget

Mkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar	1 974,0	2 210,5	2 276,5	2 301,3	2 298,3
Summa	1 974,0	2 210,5	2 276,5	2 301,3	2 298,3
Omsättningstillgångar					
Förråd m.m.	5,1	5,7	5,8	5,9	6,0
Kortfristiga fordringar	70,4	108,6	117,4	127,8	126,5
Likvida medel	10,0	25,0	25,0	25,0	25,0
Summa	85,5	139,3	148,2	158,7	157,5
SUMMA TILLGÅNGAR	2 059,5	2 349,8	2 424,7	2 460,0	2 455,8
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR & SKULDER					
Eget kapital					
Årets resultat	4,6	-4,6	45,4	66,7	67,8
Övrigt eget kapital	611,0	677,0	672,5	717,9	784,6
<i>-varav resultatutjämningsreserv</i>	<i>55 *</i>	<i>55,0</i>	<i>55,0</i>	<i>55,0</i>	<i>55,0</i>
Summa	615,6	672,4	717,9	784,6	852,4
Avsättningar					
Avsättningar pensioner och liknande förpliktelser	402,7	446,8	446,8	439,7	431,4
Andra avsättningar	21,9	25,0	15,0	15,0	15,0
Summa	424,6	471,8	461,8	454,7	446,4
Skulder					
Långfristiga skulder	793,9	972,5	1007,2	978,1	909,6
Kortfristiga skulder	225,4	233,1	237,8	242,5	247,4
Summa	1 019,3	1 205,6	1 245,0	1 220,6	1 157,0
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR & SKULDER	2 059,5	2 349,8	2 424,7	2 460,0	2 455,8

* Avsatta medel till reserv i samband med årsredovisning 2022.

Nämndernas drift- och investeringsbudgetar

Kommunstyrelsen

Ansvarsområde

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan med ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Styrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter. Styrelsen ska med uppmärksamhet följa de verksamheter som åvilar respektive nämnd.

Kommunstyrelsen består från år 2021 utav två förvaltningar; Förvaltningen för utveckling och service samt Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Förvaltningen för utveckling och service

Kommunstyrelsens ledningsfunktion inom förvaltningen för utveckling och service består bland annat av nedan:

- Utvecklingen av den kommunala demokratin.
- Kommunikationsverksamhet och medborgardialog.
- Övergripande ekonomisk styrning och upphandling.
- Personalfrågor och arbetsmiljöarbete.
- Kvalitetsarbete.
- Utveckling av brukarmedverkan.
- Krisledning.
- Säkerhetsarbete, med undantag för det som är överlämnat till gemensam räddningsnämnd.
- Hållbarhets- och folkhälsofrågor.

Förvaltningen för utveckling och service ska

stödja kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i dess ledande roll. Det innefattar att ta fram väl genomarbetade förslag inför beslut och att verkställa fattade beslut. Förvaltningen ska även bistå kommunens övriga förvaltningar och enheter med konsultativt stöd inom olika verksamhetsområden. FUS är organiserad i följande avdelningar/enheter: stab, ekonomiavdelning, kansliavdelning, HR-avdelning samt kommunikationsavdelning.

Ekonomiska förutsättningar

Förvaltningen för utveckling och service totala budget uppgår till 127 648 tkr för år 2024 varav 22 379 tkr avser den centrala lönepotten. I den totala ramen ingår den av Kommunfullmäktige beslutade besparingen om 1 000 tkr inför år 2024. Förvaltningen för utveckling och service budgettram, exklusive post för centralt löneanslag, uppräknas med 2 % (ej personalkostnader) för att kompensera för inflation. Vad gäller det centrala löneanslaget har det räknats upp med 3,8 % inför budget 2024 och planåren 2025-2027. När avtalen är kända och prioriteringar gjorts för de olika personalgrupperna fördelas löneanslaget till respektive nämnd. Detta syftar till att öka kraften i kommunens lönepolitik då budgetutrymmet förvaltningsvis inte ska hindra möjligheten till att styra lönepolitiken.

Kommunfullmäktige (politisk verksamhet) har fått ett mindre tillskott (ca 100 tkr) till budgetramen 2024 genom en intern omflyttning av budget. Behovet beror på att stödet till de politiska partierna under den senaste 4-års perioden har ökat med ca 20 % då det bygger på prisbasbeloppet.

Kommunstyrelsen (politisk verksamhet) har en budgettram som uppgår till 19 685 tkr år 2024, av detta belopp avser 16 059 tkr bidrag till

Vara Konserthus. Bidraget är uppräknat med 2 % på samma sätt som tidigare år. I kommunstyrelsens budget finns en osäkerhet inför kommande år gällande storlek på ersättning till förtroendevalda på grund av eventuellt beslut om omställningsstöd.

Stabens budget innefattar från år 2024 budgetposten för Räddningstjänsten Skaraborg som uppgår till 17 089 tkr. Inför år 2024 har tjänsten som verksamhetsutvecklare flyttats från HR till Staben vilket innebär en flytt av 900 tkr. Inom staben ligger budgeten för folkhälsoarbetet där folkhälsostrateg idag är anställd via regionen och kommunen står för hälften av kostnaderna. Planer finns gällande att tjänsten istället ska finnas inom kommunen, om beslut fattas kring det skulle det innebära en ökad kostnad på ca 350 tkr inför år 2025.

Inom kansliavdelningen har kostnaderna för system och förvaltning av detsamma ökat inför kommande år. Kostnadsökningen kommer dock hanteras internt genom att SÄKSAM inte nyttjar hela sin budget under kommande år på grund av tidigare sparade bidrag. Inom arkivets verksamhet finns en risk i att bidraget från Riksantikvarieämbetet inte erhålls, det är i nuläget budgeterat till 410 tkr. Skulle inte bidraget erhållas behöver omfattningen av arkivets arbete ses över.

Ekonomiavdelningen har under år 2023 gjort en effektivisering gällande personal och har därför minskat budgetramen med ca 150 tkr vilka har flyttats till andra verksamheter inom förvaltningen. Viss osäkerhet finns inför kommande år gällande kostnader för det V6-gemensamma ekonomisystemet.

Inom HR-avdelningen var prognosen under våren 2023, när beslut om rambudget togs, att personalpoolen skulle kunna göra en besparing inför år 2024 men i och med den nya lagen kring dygnsvila som trädde i kraft 1 oktober 2023 har förutsättningarna förändrats. Per-

sonalpoolen är en stor osäkerhet under kommande år då det ännu inte går att förutspå hur förändringarna kommer att påverka enhetens ekonomi. På grund av fler resursspass ute i verksamheterna kan det bli så att inte personalpoolen nyttjas i samma utsträckning, dock kan det också leda till färre timanställningar och lägre introduktionskostnader. I och med att bemanningsenheten behöver vara ett större stöd för verksamheterna i schemaläggning framöver beräknas belastningen öka inom avdelningen vilket kan komma att kräva extra resurser.

Friskvårdsbidraget som är en del av HR-avdelningens budget har nyttjats av fler och fler under åren och under 2023 är nyttjandet till och med oktober betydligt högre än efter samma period tidigare år. Genom enhetsintern omfördelning av resurser har budgetposten för friskvård till år 2024 ökats från 1 000 tkr till 1 200 tkr, risk finns dock att det fortsatt är en underfinansierad budgetpost. En annan osäkerhet inom HR-avdelningen är den fackliga verksamheten där en översyn av tid som ska läggas av de fackliga representanterna har gjorts vilket kan få effekt på det ekonomiska utfallet.

Kommunikationsavdelningen består av kommunikation, kontaktcenter samt digitalisering. Digitaliseringsverksamheten, som till största del består utav kostnader till Göliska IT, har under flera år varit underfinansierad då denna typ av kostnader ökar med mer än 2 % per år. Till år 2024 har det inom kommunikationsavdelningen gjorts en omfördelning av medel till digitaliseringen med 730 tkr. Medlen har flyttats från Kontaktcenters budget och har möjliggjorts genom att det har tillsatts en kommunvägledare mindre än vad den ursprungliga budgeten tillät.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Intäkter	9 997	9 865	10 062	10 264	10 469
Kostnader	-101 771	-137 513	-165 590	-194 145	-223 924
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-52 926</i>	<i>-71 207</i>	<i>-98 886</i>	<i>-126 157</i>	<i>-154 561</i>
Summa	-91 774	-127 648	-155 528	-183 881	-213 455

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
POLITISK VERKSAMHET					
Kommunfullmäktige	1 566	1 700	1 706	1 716	1 741
Kommunstyrelse	19 331	19 685	19 966	20 284	20 639
<i>- varav bidrag till Vara Konserthus</i>	<i>15 744</i>	<i>16 059</i>	<i>16 380</i>	<i>16 708</i>	<i>17 042</i>
AVDELNINGAR					
Stab	14 155	32 173	32 390	32 873	33 463
<i>-varav Räddningstjänst Skaraborg</i>	<i>0</i>	<i>17 089</i>	<i>17 137</i>	<i>17 411</i>	<i>17 754</i>
Kansliavdelning	8 561	8 736	8 528	8 426	8 420
Ekonomiavdelning	9 039	8 909	8 740	8 667	8 683
HR-avdelning	20 324	19 762	19 558	19 523	19 640
Kommunikationsavdelning	14 411	14 304	14 281	14 346	14 494
Summa exkl. löneanslag	87 387	105 269	105 169	105 835	107 080
<i>Centralt löneanslag</i>	<i>4 387</i>	<i>22 379</i>	<i>50 359</i>	<i>78 046</i>	<i>106 375</i>
Summa inkl. löneanslag	91 774	127 648	155 528	183 881	213 455

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Ordinarie ram	350	350	350	350	350
IT-investeringar	2 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Summa	2 350	1 350	1 350	1 350	1 350

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Kommunstyrelsens ledningsfunktion gentemot Samhällsbyggnadsförvaltningen består av följande områden:

- Kommunövergripande tillväxt- och utvecklingsfrågor av strategisk och långsiktig karaktär.
- Strategiska platsutvecklingsfrågor inklusive besöksstrategiskt arbete.
- Översiktlig planering av den fysiska miljön samt övergripande gestaltning av det offentliga rummet.
- Mark- och exploateringsfrågor.
- Bostadsförsörjningsfrågor.
- Infrastruktur och mobilitetsfrågor.

Samhällsbyggnadsförvaltningen omfattar två enheter, plan- och tillväxtenheten och miljö- och byggenheten. Den senare svarar mot Miljö- och byggnadsnämnden medan den förra svarar mot Kommunstyrelsen. Totalt omfattar förvaltningens arbete verksamhetsområden som näringslivsutveckling, platsutveckling, besöksstrategiskt arbete, mark- och exploateringsfrågor, översiktsplanering av den fysiska miljön, utformning av det offentliga rummet, bostadsförsörjningsfrågor, infrastruktur, mobilitetsfrågor, kollektivtrafik och miljö- och byggverksamhet.

Samhällsbyggnadschef är både förvaltningschef och enhetschef för verksamheter under Kommunstyrelsen medan miljö- och byggchef är enhetschef och ansvarig för miljö- och byggverksamheten under Miljö- och byggnadsnämnden.

Ekonomiska förutsättningar

För att ta hänsyn till inflation räknas Samhällsbyggnadsförvaltningens intäkter och kostna-

der (exklusive personalkostnader) upp med 2 procent årligen i inriktningsbeslutet. Budgetramen för år 2024 uppgår till 10 921 tkr och i det beloppet är den beslutade besparingen om 200 tkr medräknad.

Inom Plan- och Tillväxtenheten finns det ett antal osäkerhetsfaktorer gällande både intäkter och kostnader. Inom planverksamheten varierar intäkterna med efterfrågan på byggrätter. Under planläggningen tas kostnader medan intäkterna inte faller ut förrän byggrätten nyttjas för byggnation och planavgift tas ut. Otakten mellan kostnader och intäkter leder till stora svängningar i resultat mellan åren. Utöver det är även försäljning av mark konjunkturberoende vilket - utifrån nuvarande marknadsläge - skapar än större osäkerhet inför kommande år.

Kommunen är inne i en expansiv fas gällande detaljplaner och arbetet med flertalet planer är igång. Det arbete som har varit mest kostnadsdrivande under senare år är planprogrammet för Håkan-Månsgården. Merkostnaden beror av ökade kravställningar från myndigheter gällande undersökningar och säkerställande av möjligheter till byggnation utifrån den lagstiftning som råder. Projektet förväntades vara färdigställt under år 2023 vilket skulle möjliggjort för en kostnadsminskning inom verksamheten från år 2024. Men krav på fler undersökningar leder också till fördröjningar i tidsplanen vilket gör att kostnader på ca 450 tkr kommer att belasta räkenskapsåret 2024.

Som marknadsläget är nu med en stor osäkerhet och ökade räntekostnader kan efterfrågan av exploatörsdrivna planer minska och mer resurser kan då läggas på kommunalt drivna planer för att nå kommunens mål om ett attraktivt Vara med en hållbar tillväxt. Påverkan på förvaltningens ekonomi blir högre vid kommunalt drivna planer eftersom kostnaderna uppstår när planerna arbetas fram (upprättas) medan intäkterna faller ut via planavgifter när byggrätter används/nyttjas och kommunens

planberedskap kommer vara god. Över tid är ambitionen att nedlagda kostnader hämtas igen via planavgiften där taxan i sin helhet bygger på de kostnader som lagts ner under den senaste 20-årsperioden. Under år 2024 planeras för ett antal kommunalt drivna planer där flertalet utredningar krävs. De mest kostnadsdrivande projekten förväntas vara; Strategisk plan östra Vara tätort, utvidgning Kullenområdet, Oxeln samt etapp 1 av detaljplan för Håkan-Månsgården.

I samband med utformningen av det kommande bostadsområdet på Håkan-Månsgården behöver det utföras en trafikutredning kopplat till en eventuell järnvägspassage. Beslut om att en förstudie ska genomföras togs av Kommunstyrelsen under våren 2023 och arbetet har startat under hösten. I förstudien var den beräknade kostnaden 2 500 tkr och detta beslutades tas inom ram. Det finns en osäkerhet i när i tiden kostnaderna kommer uppstå men beräkningen från förvaltningens sida är att 1 000 tkr av kostnaden tas 2023 vilket innebär en kvarstående kostnad om 1 500 tkr år 2024. Denna kostnad ryms inte i den tilldelade ramen men enheten har ett troligt utrymme pga det faktum att det inte budgeteras för vinster eller förluster som kan uppstå i samband med markförsäljningar. Utfallen bakåt visar på att det oftast har inneburit vinster på mellan 1 000 - 3 500 tkr per år som en följd av markförsäljningar men då detta inte är något som enheten styr över är det inte med i budget men förklarar till stor del de överskott som enheten visat de senaste åren. Kostnaderna för förstudien och markförsäljningar är dock en stor osäkerhetsfaktor inför kommande år och om inte vinster vid markförsäljningar görs kommer förvaltningen visa ett underskott mot budget.

Inom verksamheten tillväxt och specifikt inom näringsliv och turism är de flesta kostnaderna förknippade med samarbeten så som Leader, Tillväxt Skaraborg, Vara köpmannaförening m fl. och löper på mellan åren.

Inom tillväxt finns också budget för kollektivtrafik. Under åren med Covid-19 minskade nyttjandet av kollektivtrafik kraftigt och 2023 får anses som första ”normalåret” efter pandemin. Under år 2023 har kostnaden för den anropsstyrda trafiken ökat och budgetposten ökas från år 2024 med 100 tkr till totalt 250 tkr. Samtidigt är kostnaderna för den särfinansierade trafiken betydligt lägre varför den budgetposten minskas med 300 tkr inför år 2024.

Enheten har ett antal föräldradigheter framöver och för att inte tappa fart i verksamheten har det under år 2023 gjorts två överanställningar. Allt annat lika, innebär inte överanställningen ökade personalkostnader under år 2024.

Investeringsbudgeten för markköp uppgår till 2 000 tkr under kommande år. Utbudet och möjligheterna till köp av mark kan svänga snabbt och det finns en osäkerhet i budgetposten. Möjlighet finns att ombudgetera den markbudget som inte har nyttjats i år till kommande år och det kan komma att föreslås i samband med verksamhetsredovisningen 2023 beroende på om mer information finns om eventuella kommande markköp.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Intäkter	1 186	1 408	1 438	1 465	1 495
Kostnader	-11 714	-12 329	-12 348	-12 423	-12 557
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-6 025</i>	<i>-6 107</i>	<i>-6 003</i>	<i>-5 957</i>	<i>-5 965</i>
Summa	-10 528	-10 921	-10 910	-10 958	-11 062

Från hösten 2023 har kartverksamheten flyttats från miljö- och byggenheten till plan och en budgetväxling har gjorts.

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Plan	5 160	5 840	5 798	5 797	5 836
Tillväxt	5 368	5 081	5 112	5 161	5 226
Summa	10 528	10 921	10 910	10 958	11 062

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Mark	6 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Summa	6 000	2 000	2 000	2 000	2 000

Bildningsnämnden

Ansvarsområde

Bildningsnämndens verksamhet är indelad i resultatenheter.

Inom de olika resultatenheter bedrivs förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, elevhälsa, gymnasieskola, kulturskola, skolskjutsar, fritidsgårdar, bad, bibliotek, allmänkultur, den allmänna fritidsverksamheten samt administrativt stöd till föreningslivet.

Vuxenutbildning, förutom SFI, tillhandahålls av Lidköpings kommun på uppdrag av bildningsnämnden. SFIundervisningen, förutom för etableringseleverna, genomförs av AU Utbildning efter genomförd upphandling. Etableringseleverna har sin SFI-undervisning på Vara folkhögskola. Platser på anpassad gymnasieskola köps från andra huvudmän. De flesta av dessa elever har sin skolgång i Lidköping och De la Gardiegymnasiet.

All förskola och skola/utbildning för ungdomar och vuxna utgår från de nationella mål, uppdrag och bestämmelser som uttrycks i skollag, förordningar och läroplaner samt i FN:s barnkonvention. Dessutom styrs biblioteken av bibliotekslagen.

Organisation och verksamhet

Bildningschef, tillika skolchef, har det övergripande ansvaret för förvaltningens arbete. Bildningsförvaltningens organisation utgörs av tre verksamhetsområden samt den centrala elevhälsan och staben. Verksamhetsområdena är en för förskola och grundskola, en för gymnasieverksamheten samt en för kulturverksamhet och fritidsverksamhet. En verksamhetschef

har det övergripande ansvaret för respektive verksamhetsområde förutom gymnasieverksamheten som leds av bildningschef. Verksam-

hetschef för förskola och grundskola är chef för 13 rektorer som i sin tur leder förvaltningens förskolor, skolor, fritidshem och grundsärskola. Bildningschef är chef för gymnasieskolans två rektorer och en verksamhetschef, tillika enhetschef över bibliotek, allmän kultur samt kulturskolan har det övergripande ansvaret för kultur- och fritidsområdet. Under denne verkar en fritidschef med ansvar för badverksamheten, fritidsgårdar och föreningsbidrag.

Ekonomiska förutsättningar

Den ram som tilldelas Bildningsnämnden från kommunfullmäktige utgår för förskola, grundskola, fritidshem och gymnasieskola från en prislapp per antalet invånare och barn/elever i olika åldersgrupper. För övriga verksamheter beräknas nämndens ram med utgångspunkt från tidigare tilldelad ram kompenserad med indexuppräknning.

Sedan fördelas dessa medel av en resursfördelningsmodell utifrån tre principer:

- Föregående års budget räknas upp med index (anslagsfinansiering) för kultur och fritid och gymnasieverksamheten.
- En uträknad barn- och elevpeng fördelar medel till förskola, fritidshem och grundskola.
- I något fall fördelas budgeten helt och hållet med utgångspunkt från behovet exv. för anpassad skola.

Kommunfullmäktige har beslutat om ett besparingsuppdrag om 2 950 tkr för bildningsnämnden inför 2024. Detta i kombination med att renoveringar av lokaler har slutförts och kommer generera en högre hyra. Bildningsnämnden har erhållit budgetmedel för dessa högre hyror men dessa medel erhöles flera år

tidigare än när hyran faller ut. Dessa budgetmedel har istället använts till att bedriva verksamhet. Dessa medel måste nu ”dras tillbaka” för att täcka hyran vilket leder till mindre medel till verksamheterna. Detta uppgår till ca 4000 tkr.

I kommunfullmäktiges budgetbeslut i juni 2023 beslutades det om volymjustering för åren 2024-2027 som grundar sig i en aktuell befolkningsprognos. Denna volymjustering minskade bildningsnämndens ram med 7 074 tkr för 2024 på grund av minskat barnantal i prognosen.

Besparing + tidigare hyreskompensation + volymjustering ger en totalt sett minskad rambudget till drift av verksamheten på cirka 14 000 tkr.

Under 2023 kunde det i början av året konstateras att budgeten inte var i balans och ett omfattande arbete inleddes för att komma tillrätta med det prognostiserade underskottet. Respektive enhet fick ta fram en åtgärdsplan för att få en budget i balans med tillhörande konsekvensanalys. Detta redovisades för bildningsnämnden i mars. Till upprättandet av delårsrapport per augusti 2023 följdes det upp vad enheternas åtgärder har fått för konsekvenser för ekonomin och det kan konstateras att underskottet som per mars var uppe i 10 144 tkr, har kunnat minskas till 1 888 tkr. Men några enheter har inte lyckats komma tillrätta med sitt underskott.

Inför budget 2024 har ett omfattande arbete gjort för att kartlägga vad de minskade resurserna ut till verksamheterna får för effekter. Respektive enhetschef/rektor har fått ta fram konsekvensbeskrivningar och göra riskbedömningar som har samverkats med fackliga representanter.

Kommunstyrelsen beslutade 231108 att lägga fram som förslag till kommunfullmäktige 231127 att Bildningsnämnden ska tilldelas 7

000 tkr extra i budget för 2024. Detta ändrades i kommunfullmäktige 231127 till att tillskottet till bildning blev 6 000 tkr. Utöver detta föreslås att det flyttas medel från:

- Förskolan 1 000 tkr
- Kultur & Fritid 1 000 tkr
- Anpassad grundskola 700 tkr
- Förvaltningsövergripande 300 tkr
- Gymnasiet 1 000 tkr

Dessa medel, totalt 4 000 tkr, läggs på grundskolan. Hanteringen av de extra budgetmedel om 6 000 tkr är att 4 700 tkr fördelas till grundskolan och 1 300 tkr läggs som en central pott.

Den översiktliga bedömningen är att det inte nu inte föreligger någon övertalighet i antalet tjänster inom bildningsnämndens ansvarsområden, men interna omflyttningar kan bli aktuella för att komma till rätta med enskilda enheter som idag visar ett underskott i förhållande till sina tilldelade medel.

För gymnasieskolan innebär minskad rambudget i ett första steg bland annat minskat antal vikarier, minskat resande för elever och att begränsa inköp till endast nödvändiga. En analys av gymnasieskolans kostnader pågår för att bättre förklara varför Lagmansgymnasiet kostnader är så höga jämfört med andra kommunala gymnasieskolor. Fler åtgärder blir aktuella när den analysen är klar.

För förskolan där medel tas från med 1 000 tkr får konsekvenser att det bland annat saknas medel till vikariekostnader. Till detta ska läggas att stängningen av svenska kyrkans förskola i Vedum med följd att flera barn kommer att placeras på kommunens förskola i Vedum av allt att döma kommer att vara gynnsamt rent ekonomiskt.

Inom Kultur och fritid leder neddragningen till en ambitionssänkning där det bland annat

föreslås att föreningsstöden tillfälligt ska sänkas och mindre pengar till lärartjänster inom kulturskolan.

Mer detaljerade konsekvensbeskrivningar finns som bilagda handlingar till budget 2024.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Intäkter	73 757	77 000	75 556	75 401	75 787
Kostnader	-572 571	-596 446	-585 258	-584 061	-587 049
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-296 850</i>	<i>-309 128</i>	<i>-303 330</i>	<i>-302 709</i>	<i>-304 258</i>
Summa	-498 814	-519 446	-509 702	-508 660	-511 262

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Nämnd	1 202	1 251	1 228	1 225	1 231
Förskola	98 070	100 359	98 476	98 275	98 778
Grundskola, förskoleklass och fritids	231 818	248 750	244 084	243 585	244 831
Gymnasiet	83 217	83 016	81 459	81 292	81 708
Anpassad skola grund och gymnasie samt all vuxenutbildning	37 144	35 445	34 780	34 709	34 887
Kultur och fritid	39 921	42 082	41 293	41 208	41 419
Verksamhetsövergripande	7 442	8 543	8 382	8 366	8 408
Summa	498 814	519 446	509 702	508 660	511 262

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Nettoinvesteringar	7 500	7 000	5 800	5 800	5 800
Ombudgetering från 2022	1 800				
Summa	9 300	7 000	5 800	5 800	5 800

Socialnämnden

Ansvarsområde

Socialnämnden har ansvar för följande verksamhetsområden:

- Individ- och familjeomsorg (IFO)
- Omsorg kring personer med funktionsnedsättning (OF), Arbetsmarknad (AME) samt integration
- Äldreomsorg (ÄO) samt Kommunal hälso- och sjukvård

Respektive verksamhetsområde omfattar ett antal enheter och leds av respektive verksamhetschef.

Socialförvaltningens ledning arbetar förvaltningsövergripande och består av socialchef, verksamhetschefer, enhetschef AME, medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS), Utvecklingsledare Digitalisering och IT och utredare/utvecklare/socialt ansvarig samordnare (SAS).

Uppdrag

Kommunens uppgifter inom socialtjänsten har lagstiftningsmässigt sin grund i socialtjänstlagen (SoL, 2001:453). Därutöver finns det ett flertal andra lagar som reglerar verksamheten där de viktigaste är hälso- och sjukvårdslagen (HSL, 2017:30), lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS, 1993:387), samt tvångslagstiftningarna, lag om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU, 1990:52) och lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM, 1988:870). I socialtjänstlagens 3 kap 1 § stadgas: ”Till socialnämndens uppgifter hör att göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen, -medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar, enskilda främja goda miljöer i kommunen, -informera om socialtjänsten i kommunen, -genom uppsökande

de verksamhet och på annat sätt främja förutsättningar för goda levnadsförhållanden, -svara för omsorg, service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det.”

Bestämmelser om olika grupper inom nämndens ansvarsområde finns i 5 kap SoL.

Socialtjänstens övergripande mål och grundläggande värderingar, som ska vara vägledande i socialtjänstens alla verksamheter anges i socialtjänstens s.k. portalparagraf:

Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människornas:

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet

Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet.

Ekonomiska förutsättningar

Nämndens budgetram har räknats fram enligt en central fördelningsmodell, vilken beräknar resurser baserat på en kostnad per enhet (prislapp) och volym (antal/brukare/invånare). Den centrala modellen räknar fram en ram för nämnden vilken baseras på antal personer i olika åldersgrupper.

Ramen för år 2024 är 478 985 tkr, enligt den centrala fördelningsmodellen. Ramen inkluderar besparingen enligt budgetbeslutet i juni med 2 650 tkr för Socialnämnden, avseende budget 2024 och plan 2025-2027.

Under de senaste åren har nämnden påverkats av pandemin. Ersättning för sjuklönekostnader har kommunen kompenserats för under pan-

demiären. För åren 2020-2022 med pågående pandemi ökade dessa kostnader i nämndens verksamheter. Dock bör noteras att sjuklöne-kostnaderna fortsättningsvis ligger på en hög nivå. Det är angeläget att kraftsamla för att minska sjukfrånvaron och därmed sänka kostnader samt uppnå en förbättrad arbetsmiljö.

Den 1 oktober 2023 skärptes kollektivavtalet Allmänna bestämmelser, AB, regler för dygnsvila. Då det krävs minst elva timmars vila mellan arbetspass inom en 24-timmarsperiod. Förändringen rör alla anställda enligt AB:s avtal. Förändringar måste göras för att leva upp till lagkraven. Detta påverkar schemaläggning och arbetstider inom nämndens verksamheter. I arbetet ingår hälsosamma - hållbara scheman. De ändrade reglerna kommer att påverka kostnaderna för 2024 och framåt. Hur stora dessa kostnader kommer att bli är svårt att säga i dagsläget tillsammans med "Heltidsresans" fullständiga genomförande. Till viss del kan statsbidrag användas för att täcka de ökade kostnaderna i och med dygnsvilan när det gäller äldreomsorgen, dock inte fullt ut.

För att kunna bibehålla den ökade personaltätheten på särskilda boenden och på den geropsykiatriska avdelningen på Kvänumsgården är nämnden helt beroende av statsbidrag. Här har statsbidraget "Säkerställa en god vård och omsorg av äldre personer" använts för att kunna ha en högre personaltäthet på särskilda boenden.

Lifecare är ett nytt verksamhetssystem som innebär ökade kostnader vid införandet genom att personal behöver få utbildning och därigenom ökade vikariekostnader.

Ett fortsatt samarbete mellan Vuxenheten och Arbeta, Sysselsättning och Integration för att påskynda arbetet mot egen försörjning och motverka behovet av ekonomiskt bistånd. Vidare gäller det integrationsarbetet, där nyanlända också behöver komma i sysselsättning för

att kunna försörja sig på egen hand.

Nämndens interna öppenvård för personer med missbruk och/eller psykisk sjukdom behöver utvecklas och bli mer omfattande än var den är idag för att kunna minska kostnader för missbruksvård som köps av extern leverantör.

Trots intensivt arbete med att rekrytera socialtjänsthandläggare har inte tillräckligt många kvalificerade kunnat anställas. Kostnader för konsulter kommer därför förväntas fortsätta under 2024.

Lagändring med syftet att stärka barns skydd och rättigheter träder i kraft 1 april 2024. Det innebär att barn till förälder som skyddsplaceras kommer tilldelas en handläggare, vilket barn och familjeenheten i dagsläget inte har bemanning för.

Socialtjänst och skola behöver arbeta nära och effektivt tillsammans. Ett exempel på det är skolsociala team, här har barn och familjeenheten inte möjlighet att klara ett sådant uppdrag med nuvarande bemanning.

Utifrån världsläget med prishöjningar och stigande inflation kan det bli ökade kostnader för ekonomiskt bistånd och psykosociala konsekvenser av det ansträngda ekonomiska läget framöver.

Ökade hyror som följd av större renoveringar och ombyggnation av Vårdcentrum samt ökade räntor generellt kan förväntas. Även den interna räntan kommer att öka med en procentenhet beroende på att räntan stigit på de externa lån kommunen har. Detta leder till ytterligare höjda hyror för nämnden.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Intäkter	60 052	61 000	62 220	63 464	64 733
Kostnader	-516 789	-539 985	-535 975	-536 420	-543 349
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-389 500</i>	<i>-393 757</i>	<i>-408 326</i>	<i>-420 575</i>	<i>-433 192</i>
Summa	-456 737	-478 985	-473 755	-472 956	-478 616

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Administration/Nämnd	13 085	13 288	13 554	13 825	13 551
Gemensamt Socialförvaltningen	23 690	28 407	14 166	4 176	1 011
IFO	82 291	85 874	87 591	89 343	91 130
OF	114 858	119 433	121 822	124 258	126 743
ÄO	209 116	217 978	222 337	226 784	231 320
Kost	13 697	14 005	14 285	14 570	14 861
Summa	456 737	478 985	473 755	472 956	478 616

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Nettoinvesteringar	3 157	2 150	2 150	2 150	2 150
Summa	3 157	2 150	2 150	2 150	2 150

Miljö- och byggnadsnämnden

Ansvarsområde

Miljö- och byggnadsnämnden är en myndighetsnämnd med ansvar för prövning och tillsyn enligt plan- och bygglagen, miljöbalken och livsmedelslagstiftningen. Nämnden har även ansvar för myndighetsutövning enligt alkohollagen, spellagen, tobakslagen, lagen om handel med vissa receptfria läkemedel samt lagen om animaliska biprodukter. Utöver de uppgifter som ryms inom myndighetsutövningen ansvarar nämnden även för samverkan beträffande energirådgivning till kommunmedborgare och företag.

Miljö- och byggnadsnämndens organisation utgörs från och med år 2021 av två enheter som är en del av den nybildade Samhällsbyggnadsförvaltningen. Enheterna är Miljöenhet och Byggenhet och båda dessa svarar mot miljö- och byggnadsnämnden. Inom enheterna finns följande områden: bygg, miljö- och hälsoskydd, livsmedel och hälsoskydd samt administrationen som stöttar övriga.

Handläggning av alkohol- och tobaksärenden köps in från Tillståndsenheten i Samverkan, där Lidköpings kommun är värdkommun.

Energi- och klimatrådgivning sker i samverkan med Skara, Götene, Essunga och Grästorp som tillsammans har gemensamma energi- och klimatrådgivare placerade i Skara.

Ekonomiska förutsättningar

Miljö- och byggnadsnämndens budget påverkas av omvärldsfaktorer som konjunktur, arbetsmarknad och lagstiftning, något som får avgörande betydelse för budgetåret 2024.

Miljö- och byggnadsnämndens huvudsakliga kostnader är personalkostnader. Nämnden

behöver därför ständigt arbeta med att öka de debiterbara timmarna för att självfinansieringsgraden ska öka. Vidare är det betydelsefullt att timfaktorn ligger på en nivå som innebär att verksamhetsutövaren finansierar stor del av nämndens handläggningskostnader. Detta för att inte debiterbara kostnader ska drabba skattekollektivet.

Inom miljö- och byggnadsnämndens ansvarsområde finns dock handläggning som inte är debiterbar, exempelvis tillsyn som rör ovårdade fastigheter eller olika former av nedskräpning. Det vill säga viktiga faktorer för exempelvis det politiska övergripande målet om ”Ett attraktivt Vara med livskvalitet för alla”. Ansvarsområden som är betydelsefulla att arbeta med ur ett medborgarperspektiv men som det samtidigt är svårt att få kostnadstäckning för. Inom miljöverksamheten är naturvård och arbetet med förorenade områden exempel på delar som inte är debiterbara. Detsamma gäller klagomål som lämnas in men som efter utredning visar sig vara obefogade och därigenom innebär nedlagt arbete utan debiterbarhet.

Inför år 2024 uppgår nämndens budgetram till 6 037 tkr varav 11 225 tkr är kostnader och 5 188 tkr är intäkter. Nämndens intäkter och kostnader (exklusive personalkostnader där täckning erhålls från den centrala lönepotten) räknas upp med 2 % i inriktningsbeslutet. Detta medför att de faktiska intäkterna måste öka med 2 % per år för att inte budgeten ska urholkas på kostnadssidan, vilket inte har varit fallet de senaste åren innan 2023 där taxorna har

indexuppräknats med mindre än 2 %. Nämndens kostnader består till drygt 90 % av personalkostnader (nämndens politiska kostnader exkluderat) och övriga kostnader är i mångt och mycket fasta och inte möjliga att påverka. Kommunfullmäktige fattade i november 2023

beslut om att från år 2024 och planåren framåt tillföra 700 tkr till Miljö- och byggnadsnämnden utifrån de osäkerheter som finns inom verksamheten.

Utifrån dagens konjunkturläge är det inför år 2024 en stor osäkerhet i intäkterna från bygglov. Under andra halvåret 2023 ses en nedgång i dels antalet inkomna bygglov men också typ av ansökningar och intäkterna ligger ca 1 500 tkr lägre än vid samma tidpunkt år 2022. Inför år 2024 har därför budgeterade intäkter sänkts med 850 tkr utifrån en rimlighetsbedömning. För att täcka upp för det stora intäktsbortfallet kommer enheten inte förlänga ett vikariat som löper ut vid årsskiftet. Det innebär att det under år 2024 kommer vara budgeterat med två bygglovshandläggare/inspektörer. Dock är det fortsatt tre ordinarie personal men pga föräldraledigheter ges utrymme för utvärdering under kommande år utifrån hur stor personalstyrkan ska vara framöver. Inom bygg har det tidigare år köpts in tjänst från Skara kommun, detta kommer minska i så stor utsträckning som möjligt under år 2024.

År 2024 kommer faktureringen av livsmedelstaxan övergå till en så kallad efterhandsdebitering. Övergången är positiv ur ett företagsklimatsperspektiv då verksamheter hellre betalar för en utförd tjänst än fasta taxor utan tydlighet till vad företaget betalar för. Kommunekonomiskt innebär dock detta en större sårbarhet mot tidigare då intäkten blir avhängig av personal och antalet besök som hinns med. I 2023-års budget ligger intäkterna från livsmedel på ca 580 tkr.

Erfarenhet från andra kommuner som har infört efterhandsdebitering visar att intäkterna har minskat med ca 30-40 % varje år. Även om intäkterna minskar är inte detta en förändring som möjliggör en minskad personalstyrka inom livsmedel. I och med tillskottet från Kommunfullmäktige har de budgeterade intäkterna från livsmedel nu minskats med 220 tkr inför år

2024 vilket bedöms som rimligt.

Under slutet av år 2022 anställdes 4 nya miljöinspektörer. Det har varit svårt att rekrytera erfaren personal såväl i Vara som på alla platser i Sverige. Det betyder att personal i högre utsträckning behöver utbildas på plats, vilket påverkar både verksamheten och ekonomin. I de senaste rekryteringarna har närhet till arbetsplatsen prioriterats för att förhoppningsvis skapa en långsiktighet i anställningarna då enheten sedan år 2019 har haft stor omsättning av personal. Problematiken ekonomiskt ligger i att även om det sker intern upplärning genom erfarna inspektörer så tappas intäkter vilket är tydligt på utfallet år 2023. För denna enhet bygger den ekonomiska följsamheten mot budget framöver på om verksamheten kan stabiliseras och medarbetarna läras upp på ett bra sätt. I den personalbudget som är lagd till år 2024 är planerade föräldraledigheter inräknade vilket innebär en osäkerhet då en föräldraledighet kan avbrytas med kort varsel. Det innebär också att personalkostnaderna kommer öka till år 2025 förutsatt att all personal är tillbaka i arbete fullt ut då. Efter tillskottet från KF har de budgeterade intäkterna år 2024 inom miljö kunnat minskas med ca 480 tkr och ligger nu på en nivå som är rimlig utifrån den erfarenhet som arbetsgruppen har i nuläget.

Sammanfattningsvis kvarstår, trots tillskottet från KF om 700 tkr, vissa osäkerheter inför kommande år. Framst inom bygg vad gäller intäkterna men det finns också en osäkerhet i det faktum att det är svårt att få tag i erfaren personal vilket kan påverka enheten ekonomiskt även framåt om personalomsättningen kommer fortsätta vara hög. Inom bygg innebär de minskade intäkterna också en minskad arbetsbörda men inom miljö är det inte samma korrelation vilket försvårar ekonomistyrningen. Enligt en behovsutredning skulle det egentligen behöva anställas ca 5 miljöinspektörer till för att bedriva en ändamålsenlig verksamhet. Enheten kommer aktivt arbeta med att planera

ekonomin under kommande år och arbeta för att öka självfinansieringsgraden vilket på sikt kan innebära utrymme för att öka antalet medarbetare men det är inte aktuellt inför år 2024.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Intäkter	7 065	5 188	5 292	5 398	5 506
Kostnader	-12 705	-11 225	-10 992	-10 877	-10 873
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-11 717</i>	<i>-10 385</i>	<i>-10 149</i>	<i>-10 031</i>	<i>-10 024</i>
Summa	-5 640	-6 037	-5 700	-5 479	-5 367

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Nämnd	430	428	413	408	409
Ledning och övrig myndighetsutövning	1 175	1 229	1 208	1 199	1 202
Bygg- och kartverksamhet	1 010	544	480	436	412
Miljö- och hälsoskydd	3 025	3 836	3 599	3 436	3 344
Summa	5 640	6 037	5 700	5 479	5 367

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Ordinarie ram	50	50	50	50	50
Summa	50	50	50	50	50

Tekniska nämnden

Ansvarsområde

Tekniska nämnden är ansvarig för kommunens tekniska verksamheter. I ansvarsområdet ingår förvaltning av byggnader och annan fast egendom, vatten och avlopp, allmän platsmark och salutorg, parkeringsövervakning, bidrag till väghållning, kost till bildningsnämnden och socialnämnden, lokalvård, vaktmästeri och fordonsadministration.

Organisation och verksamhet

Tekniska nämndens organisation består av förvaltningsledning med förvaltningschef, utredare och verksamhetsutvecklare. Förvaltningen har fem enheter som svarar för fastighetsförvaltning, gator och parker, kost fördelat på tre sektioner, lokalvård samt vatten och avlopp.

Fastighetsenheten har 21 medarbetare som arbetar för att våra hyresgäster ska ha ändamålsenliga lokaler och god service. Den förvaltade lokalytan är drygt 100 000 kvadratmeter och denna nyttjas främst för kommunal verksamhet. Ansvaret för underhåll, om- och nybyggnation tillhör enheten.

Gatu- och parkenheten har 17 medarbetare. Enheten ansvarar för kommunens ägda gator och vägar och torg, alla lekplatser på kommunägd mark och parkområden. Under sommarperioden anställs säsongsarbetare och under vintern anlitas entreprenörer till de största delarna av snöröjningen.

Kostenheten har 60 kockar och ekonomibiträden fördelade på 18 stycken kök. Från dessa kök servas kommunens äldreomsorg, förskolor och skolor med måltider. Därutöver ingår två cafeterior samt måltider till konserthusets restaurang.

Lokalvårdsenheten har 31 medarbetare. Enheten tillhandahåller lokalvård till kommunens olika förvaltningar, totalt har enheten 75 olika städavtal med olika enheter.

VA-enheten har 13 medarbetare som sköter drift- och underhåll på samtliga kommunala VAanläggningar vilka omfattar vattenverk, avloppsreningsverk samt ledningsnät.

Ekonomiska förutsättningar

Inför 2024 har kostenheten höjt portionspriserna utifrån framförallt prisutvecklingen på livsmedel och förbrukningsmaterial. Fastighetsenheten har höjt hyrorna med avseende på höjd internränta och ökade elkostnader. De beställande nämnderna har fått budgetkompensation för detta. Lokalvårdsenheten har höjt städpriserna med cirka 6 % utifrån ökade lönekostnader och dyrare materialinköp.

VA-enheten är taxefinansierad och kommer inför 2024 höja VA-taxan för att kompensera för högre kostnader på exempelvis energi, kemikalier och avskrivningar. Gata/Park är den enda enheten som har en egen av KF tilldelad budget. I denna har kompensation för ökade elkostnader och höjd internränta gjorts inför 2024 men inte för den allmänna prisutvecklingen. Detta tillsammans med ökade utbetalningar av vägbidrag och kommande kapitalkostnader gör att budgeten är stram.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Intäkter	257 874	266 608	272 105	277 733	283 495
Kostnader	-296 472	-300 036	-306 775	-312 749	-318 953
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-79 354</i>	<i>-82 369</i>	<i>-84 489</i>	<i>-86 672</i>	<i>-88 922</i>
Summa	-38 598	-33 428	-34 670	-35 016	-35 458

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Teknisk nämnd	285	291	297	302	308
Teknisk administration	9 500	0	0	0	0
Markförvaltning	2 027	1 918	1 956	1 995	2 035
Fastighetsenhet	1 020	1 040	1 061	1 082	1 104
VA enhet	0	0	0	0	0
Gatu- och parkenhet	25 766	30 179	31 356	31 637	32 011
Kostenhet	0	0	0	0	0
Lokalvårdsenhet	0	0	0	0	0
Summa	38 598	33 428	34 670	35 016	35 458

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Enligt KF § 63 2023	210 610	193 917	110 640	83 300	60 000
Summa	210 610	193 917	110 640	83 300	60 000

Valnämnden

Ansvarsområde

Valnämnden ska fullgöra uppgifter enligt vallagen (2005:837) och ansvarar för att genomföra val i kommunen till riksdag, kommun- och regionfullmäktige (RKR-valen) och Europaparlamentet (EU-valet).

Driftbudget

Tkr	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Intäkter	479	0	540	0	550	0
Kostnader	-1 044	0	-742	0	-949	0
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-945</i>	<i>0</i>	<i>-651</i>	<i>0</i>	<i>-651</i>	<i>0</i>
Summa	-566	0	-202	0	-399	0

Överförmyndarnämnden

Ansvarsområde

Överförmyndarnämnden ansvarar för att överförmyndarverksamheten i kommunen bedrivs i enlighet med vad som föreskrivs i 19 kap. föräldrabalken, förmynderskapsförordningen samt andra författningar som reglerar frågor knutna till överförmyndarnämndens tillsynsverksamhet.

Ett samverkansavtal har tecknats för att bedriva överförmyndarverksamheten för sju kommuner. Värdkommun är Lidköpings kommun. Samtliga handläggare är placerade i Lidköpings kommun som också har arbetsgivaransvaret för personalen.

Driftbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Intäkter	0	0	0	0	0
Kostnader	-2 220	-2 254	-2 250	-2 258	-2 279
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-1 305</i>	<i>-1 322</i>	<i>-1 315</i>	<i>-1 297</i>	<i>-1 281</i>
Summa	-2 220	-2 254	-2 250	-2 258	-2 279

Revision

Ansvarsområde

För att granska kommunstyrelsens och nämndernas verksamhet utser kommunfullmäktige sex revisorer. Revisorernas uppgift är att årligen pröva om all verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Revisorerna är självständiga i sitt granskningsarbete. Alla granskningsinsatser sker på eget initiativ. Detta förhindrar dock inte revisorerna att i enlighet med god revisionsledning ha en stödjande och rådgivande roll i förhållande till styrelsen och nämnderna. Revisorerna strävar att ha en ständig dialog med nämnderna för att utveckla den kommunala verksamheten.

Revisionen sammanställer rapporter löpande. Dessa översändes till respektive nämnd och

kommunstyrelsen samt till kommunfullmäktige för kännedom.

Revisorerna granskar hela den kommunala verksamheten, oavsett i vilken juridisk form den bedrivs, således även de kommunala bolagen. Revisorernas granskning av kommunens bolag sker genom de lekmannarevisorer som utses ur gruppen av revisorer.

Revisorernas arbete bedrivs utifrån kommunalagens bestämmelser om revision, revisionsreglementet som fastställts av kommunfullmäktige samt god revisionsledning i kommunal verksamhet. För det årliga revisionsarbetet antar revisorerna en revisionsplan, där styrelsen och samtliga nämnder blir granskade varje år i den omfattning som är motiverat med hänsyn till väsentlighet och risk.

Driftbudget

Tkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Intäkter	0	0	0	0	0
Kostnader	-1 257	-1 278	-1 285	-1 297	-1 314
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-629</i>	<i>-512</i>	<i>-527</i>	<i>-542</i>	<i>-558</i>
Summa	-1 257	-1 278	-1 285	-1 297	-1 314